

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY

Mgr. Bc. Barbora Scholzová

**ZPĚVÁCKÝ A HUDEBNÍ SPOLEK HLAHOL
V PODĚBRADECH**

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: MgA. Ladislav Pulchert, Ph.D.
Poděbrady - Olomouc 2015

Čestné prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem předloženou magisterskou diplomovou prací vypracovala zcela samostatně a veškeré materiály použité k jejímu napsání uvádím v seznamu použitých pramenů a literatury.

Dne 20. dubna 2015

.....
Mgr. Bc. Barbora Scholzová

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu magisterské diplomové práce MgA. Ladislavu Pulchertovi, Ph.D. za odborné vedení práce, za podporu a trpělivost při jejím vytváření.

Za pomoc, ochotu a vstřícnost patří mé poděkování odborným pracovníkům Státního okresního archivu Nymburk se sídlem v Lysé nad Labem Mgr. Martinu Matouškovi, Vladimíře Jiříčné, Evě Levé, odborným pracovníkům Polabského muzea v Poděbradech PhDr. Heleně Lipavské a MgA. Aleně Šeberlové, pamětnici pěveckého spolku *Hlahol* Vlastě Vaňoučkové a všem ostatním lidem, kteří se podíleli na vzniku této diplomové práce.

OBSAH

Úvod	5
Literatura a prameny	6
1. Historický kontext	8
1.1 Politický rámec	8
1.2 Spolková činnost	12
2. Hudba v českých zemích v 19. století	16
2.1 Obecná charakteristika	16
2.2 Hudební spolky	19
3. Hudební a spolková tradice v Poděbradech	21
4. Pěvecký spolek Hlahol v Poděbradech	23
4.1 Vznik a počátky poděbradských pěveckých spolků	23
4.2 Doba rozkvětu i nesnází	30
4.3 Za první republiky	32
4.4 Doba nesvobody	39
4.5 V novém...	42
Závěr	49
Seznam použitých pramenů a literatury	51
Resumé	57
Přílohy	58

ÚVOD

Co Čech, to muzikant, říkávalo se. Platilo to především pro období 17. a 18. století, kdy čeští hudební skladatelé a interpreti formovali a usměrňovali vývoj hudby v Evropě. Právě tito vynikající umělci a také pedagogové vytvořili předpoklady pro vznik a rozvoj národního vědomí a hudby v 19. století. V této souvislosti většině lidí vyvstanou na mysli jména Smetanova a Dvořákova, ale oni nepředstavují jediné činitele české novodobé hudby. Dalšími byli lidé napříč společnostmi, kteří se s nadšením a dobrými úmysly věnovali hudební činnosti a podporovali národní myšlenku. Oblíbenou aktivitou se v druhé polovině 19. století staly pěvecké (případně jiné hudební) spolky obracející se k českým autorům a textům.

Rovněž v Poděbradech byl roku 1861 založen pěvecký spolek, jenž se stal významným kulturním činitelem města. Ačkoliv se jeho historie psala téměř sto let, podrobněji se jí nikdo nezabýval. Pokud pomineme drobné dobové články v novinách a památníky vydané v souvislosti s významnými výročími, nenalezneme žádné souhrnné odborné dílo, které by se dějinám tohoto spolku věnovalo. Tato skutečnost vedla k samotnému sepsání diplomové práce, jež mapuje vznik, vývoj a rozpad *Zpěváckého a hudebního spolku Hlahol* v Poděbradech s ohledem na historické události a dějiny hudby.

Úvodní kapitola, nazvaná *Historický kontext*, nabízí stručný přehled podstatných politických událostí 19. století v Evropě, především v habsburské monarchii (potažmo Rakousku-Uhersku), které ovlivnily tehdejší společenský život a s ním spojený vznik spolků. Věnuje se rovněž historickému vývoji v československém státě po první světové válce až do 50. let 20. století s ohledem na proměnu společnosti a spolkové činnosti.

Na počáteční kapitolu navazuje část *Hudba v českých zemích v 19. století*, jež se zabývá provozováním a významem hudby (a hudebních spolků) ve sledovaném období.

S tímto oddílem je spjata kapitola *Hudební a spolková tradice v Poděbradech*, jež hledá kořeny a podmínky pro vznik pěveckého spolku královského komorního města v 19. století.

Jádro diplomové práce představuje *Zpěvácký a hudební spolek Hlahol v Poděbradech*, který zde působil od roku 1861 až do počátku 60. let 20. století: na jakých principech fungoval, kdo stál za jeho vznikem, jaký byl jeho význam v rámci Poděbrad a okolí napříč desetiletími.

Závěr pak shrnuje předešlé poznatky a zároveň se snaží najít cestu, která by vedla k možnému dalšímu bádání v této oblasti. Cílem práce není podat vyčerpávající informace ve všech směrech, spíše se jedná o prezentaci spolku jako činitele kulturního a společenského dění.

LITERATURA A PRAMENY

Jak už bylo zmíněno výše, k vlastnímu předmětu zájmu nebyla nalezena prakticky žádná literární produkce. V širším kontextu byla literatura použita v případě vylíčení historického kontextu vzniku spolků v českých zemích, charakteristice hudby v 19. století a popisu hudební tradice v Poděbradech.

Pramenná základna k zadanému tématu je podstatně rozsáhlejší než literatura. V práci bylo využito archivních fondů Státního okresního archivu Nymburk se sídlem v Lysé nad Labem, Polabského muzea v Poděbradech a také rozhovoru s pamětníci.

SOKA v Lysé nad Labem disponuje fondem *Hlahol – zpěvácký a hudební spolek Poděbrady*, jenž zahrnuje dvacet archivních kartonů, jejichž obsah nabízí rozmanité prameny: pamětní knihy, správní knihy (protokoly výborových schůzí, jednatelské zprávy), evidenční knihy (seznamy členů), ostatní knihy (kontrolní knihy návštěv cvičebních hodin, seznam sborů, seznam hudebnin), dále spisový materiál (stanovy spolku, oběžníky, korespondence, průkazy o členství), účetní materiál (pokladní kniha, kniha příspěvků) a ostatní materiál (plakáty, programy, pamětní listy, výstřižky z novin, fotografie, pamětní medaile, odznaky, šerpy, emblém). Zvlášť je zde uchován početný notový archiv spolku,

stejně jako archiválie o Intonační škole při *Hlaholu*, Topinkově fondu určeného ke stavbě Hlaholského domu a sbormistrovi *Hlaholu* Františku Procházkovi. Jednotlivé archiválie jsou v inventárním soupisu označeny prozatímním inventárním číslem.

Polabské muzeum má k dispozici fond *Hlahol Poděbrady* zahrnující dva archivní kartony, jenž však obsahují torzovité materiály (koncertní plakáty, programy, fotografie, výstřižky z novin) sloužící víceméně pro doplnění a upřesnění základních informací.

Archiválie byly vzhledem ke své výpovědní hodnotě, rozmanitosti a rozsahu pro diplomovou práci nejdůležitějším pramenem. Abychom dějiny spolku vykreslili detailněji a hlouběji, bylo využito metody orální historie, která se zakládá na rozhovorech s osobami, jež se zkoumaných událostí zúčastnily, případně byly jejich svědky. Vzhledem k době, která uběhla od zániku pěveckého spolku v Poděbradech, žijí dnes pouze dvě pamětnice. Bohužel jedné z nich neslouží zdraví, tudíž diplomové práci pomohla svou výpovědí druhá osoba – paní Vlasta Vaňoučková. Její vzpomínky obohatily výzkum osobním rozměrem, který u tištěných pramenů mnohdy schází.

Pochopitelně tato metoda s sebou nese určité riziko, že dotyčný může poskytnout nepřesné, idealizované nebo nepravdivé informace. To je způsobeno selektivním charakterem lidské paměti a rovněž časovým odstupem od daného období.

Paní Vlasta Vaňoučková ochotně poskytla také své soukromé materiály: fotografie a dopis od sbormistra Josefa Navrátila, v němž objasňuje zánik pěveckého spolku *Hlahol* na počátku 60. let 20. století. Vzhledem k tomu, že dotyčná je mimo jiné kronikářkou místního *Divadelního spolku Jiří*, bylo autorce umožněno nahlédnout do prvního dílu kroniky, jenž obsahuje fotografie a informace o spolupráci těchto dvou poděbradských spolků.

Výzkumu napomohl rovněž pan Bohumil Balcar, jehož otec byl členem spolku, a který umožnil zveřejnit fotografii *Hlaholu* z roku 1951, kdy spolek oslavil 90 let svého působení.

1. HISTORICKÝ KONTEXT

Scházet se, sdružovat se s ostatními lidmi na základě společných zájmů, činností, názorů a porozumění je určitou přirozeností téměř každého člověka. V současnosti registrujeme různé kluby, oddíly, skupiny, sdružení¹, společnosti, svazy, ligy, asociace, strany a hnutí, které fungují na uvedeném principu sdružování. Žijeme v demokratické zemi, ctíme základní lidské svobody a práva, tudíž se nad existencí těchto subjektů ani nepozastavujeme. Pokud se ale vrátíme o dvě století nazpět, nalezneme mnoho odlišností.

1.1 POLITICKÝ RÁMEC

Prakticky celé 19. století se neslo ve znamení formování moderních národů a vzniku národních států. O samotné podstatě novodobého národa by se dalo dlouze diskutovat. Každý z nás by pravděpodobně zdůraznil jiné znaky, které toto uskupení lidí charakterizují: byl by to jazyk, území, historie, tradice, náboženství, vědomí o společné minulosti, politické či ekonomické vazby? Za zajímavou můžeme pokládat následující úvahu, k níž lze připojit ještě politickou sféru: „(...) *sebeurčení národa je možné tam, kde je národ kulturně a hospodářsky soběstačný.*“²

Ale aby propojení mezi politikou, ekonomikou a kulturou mohlo vzniknout, nestačí, aby ideu národa vyznávaly pouze společenské špičky. Miroslav Hroch hovoří v této souvislosti o třech fázích národních hnutí. Fáze A je etapou učenického zájmu, kdy se formování národa (jazyka, kultury, minulosti, teritoria) stalo předmětem studia učenců. V průběhu fáze B neboli v době národní agitace se tito učenci snažili přesvědčit příslušníky své etnické skupiny o příslušnosti k národu. Závěrečná fáze

¹ Podle nové zákonné úpravy sdružovacího práva došlo ke změně názvu – občanská sdružení nahradily spolky. Viz MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: *Informace o změně právní úpravy sdružovacího práva* [online], dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-zmene-pravni-upravy-sdruzovaciho-prava-od-1-ledna-2014.aspx>, cit. [2015-01-20].

² HANUŠ, J.: *Historie moderní doby: Rozhovory o základních pojmech, událostech a problémech 19. století*, Brno: Barister & Principal, 2004, s. 53.

C představovala takový stupeň, kdy se agitace masově rozšířila, uplatnila a národní hnutí dosáhlo úplné sociální skladby.³

Země Koruny české byly již od 16. století součástí habsburské monarchie, což je ve všeobecném povědomí spojováno s úpadkem, rekatolizací a germanizací (především pobělohorské období). Utlačovaný český národ byl však vzkříšen a velký úpadek vystřídán obrozením. Tolik vžitě, zjednodušené představy současné společnosti. Jaká byla realita?

Podle dobových pramenů není pochyb o české loajalitě k císaři, která přetrvávala až do revolučního roku 1848, ačkoliv vztah k rakouskému státu jako takovému příliš vřelý nebyl. Vyloženě negativní vztah k habsburskému rodu se vytvořil až ve druhé polovině 19. století kvůli rakousko-uherskému vyrovnání a následnému neúspěchu vyrovnání českého.⁴

Již samotná interpretace a označení tzv. národního obrození není jednoduchou záležitostí (názorným příkladem budiž spor o české dějiny). Každopádně existuje v novodobé historiografii⁵ určitá shoda, že v tomto období prošla česká společnost vnitřní změnou, jejíž důsledkem byl zrod moderního českého národa.

Formující se český národ (ovlivňovaný bilingvní společností a vůbec německým prostorem) však neměl za cíl vznik samostatného státu, jak by se na první pohled mohlo zdát. Vzdělanci a poté političtí představitelé se přibližně od poloviny 19. století snažili upravit vztahy v rámci monarchie, přesněji eliminovat vídeňskou centralizaci a vrátit českým zemím jejich práva. Prosazovaná koncepce austroslavismu, tedy federativní monarchie, ve které jsou si všechny slovanské národy rovny a mají svou samosprávu⁶, však nebyla uskutečněna.

Po prohře revoluce v roce 1848 určoval a reprezentoval vnitřní politiku monarchie ministr vnitra Alexandr Bach a neoabsolutismus.

³ HROCH, M.: *V národním zájmu*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999, s. 11.

⁴ RAK, J.: *Bývali Čechové...: české historické mýty a stereotypy*, Jinočany: H&H, 1994, s. 137n.

⁵ Historikové jako např. Pavla Horská, Eduard Maur nebo Jiří Rak.

⁶ ČAPKA, F.: *Slovník českých a světových dějin*, Brno: CERM, 1998, s. 25.

Základy „*bachovského absolutismu*“ (vžitě označení není přesné: veškeré politické kroky vycházely z přesvědčení a vůle císaře Františka Josefa I.) byly zakotveny v tzv. silvestrovských patentech (1851). Tyto dokumenty anulovaly březnovou oktrojovanou ústavu (1849), potvrzující národnostní rovnoprávnost a hlavní občanská práva (úplnou svobodu víry, vědy, vyučování, svobodu názorů, právo petiční, shromažďovací, spolkové a osobní, domovní a listovní svobodu). Nyní byla zaručena pouze rovnost před zákonem, náboženská svoboda a výkup z poddanství.⁷ Dále byla oslabena nezávislost soudnictví, zrušeny všechny kontrolní mechanismy výkonu státní moci a také veškerá zemská zřízení (z jednotlivých korunních zemí se tak de facto staly provincie).⁸ Již o pár měsíců později byly novelizovány zákon trestní, tiskový a spolkový, jimiž byla značně omezena občanská činnost.⁹

Očekávané uvolnění přišlo až s počátkem 60. let 19. století. Katastrofální stav státní pokladny donutil Františka Josefa I., aby rozšířil říšskou radu o zástupce z rozhodujících vrstev společnosti (především aristokracie). Shodné společné názory pak měly ulehčit rozhodování ministerské rady v oblasti financí. To byl podstatný zásah do vládního absolutismu na cestě k modernímu státu, ačkoliv císař v žádném případě neměl v úmyslu zavádět parlamentní demokracii.¹⁰

V roce 1860 byl vydán říšský zákon, tzv. Říjnový diplom, který přislíbil nové uspořádání monarchie a vydání nové ústavy. Určitá politická liberalizace poměrů však byla popřena v tzv. Únorové (Schmerlingově) ústavě z roku 1861, jež zahrnovala centralistické fungování státu a nepoměrný volební systém.¹¹ Mnohonárodnostní říše oscilující mezi absolutismem a liberalismem ovšem nebyla dlouhodobě udržitelná. Maďaři na jaře 1867 docílili její přestavby: monarchie byla

⁷ ŠTAIF, J.: *Obezřetná elita: česká společnost mezi tradicí a revolucí 1830–1851*, Praha: Dokořán, 2005, s. 357, 411n.

⁸ EFMERTOŮVÁ, M. – SAVICKÝ, N.: *České země 1848–1918, díl I.: Od březnové revoluce do požáru Národního divadla*, Praha: Libri, 2009, s. 157n.

⁹ URBAN, O.: *České a slovenské dějiny do roku 1918*, Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2000, s. 189n.

¹⁰ EFMERTOŮVÁ, M. – SAVICKÝ, N.: *České země 1848–1918*, s. 201–204.

¹¹ URBAN, O.: *České a slovenské dějiny do roku 1918*, s. 194–196.

rozdělena na část rakouskou (Předlitavsko) a uherskou (Zalitavsko), která se stala vnitropoliticky nezávislou.¹²

V reakci na rakousko-uherské vyrovnání byla vydána řada zákonů (mezi nimi také spolkový a shromažďovací zákon), která zcela změnila ústavní a občanské právo a přispěla k položení základů občanské společnosti. Poslední zákony přijaté v závěru roku 1867 vytvořily tzv. Prosincovou ústavu, upravující mj. pravomoci říšské rady, všeobecná práva občanů a postavení císaře.¹³ Ústava zůstala platná do roku 1918.

Po rozpadu rakousko-uherské monarchie vznikly na jejím místě nové samostatné státy, Československou republiku nevyjímaje. Již v listopadu 1918 byla přijata tzv. Prozatímní ústava, na jejímž základě vznikly nejvyšší státní orgány, nebyla zde ale zakotvena základní ani občanská práva. První skutečná ústava ČSR vešla v platnost v březnu 1920, která již mj. zajišťovala rovnost, svobodu osobní, majetkovou, náboženskou, domovní, tiskovou a také shromažďovací, spolkové a petiční právo.¹⁴

Za doby tzv. druhé republiky zůstala tato konstituce v platnosti, ačkoliv se vlivem okolností během následujících měsíců výrazně proměnila. Po okupaci Čech a Moravy v březnu 1939 byly kvůli *Výnosu o zřízení Protektorátu Čechy a Morava* zrušeny do té doby formálně existující svobody českého národa. Protektorát začal podléhat diktátu Německé říše, která si poslušnost zajistila donucovacím aparátem.¹⁵

Další ústavní změna přišla až v květnu 1948 po převzetí státní moci komunistickou stranou. Lidově-demokratická ústava se zdánlivě snažila o pokračování ve vývoji po druhé světové válce, ve skutečnosti však vytvořila totalitní režim podle vzoru Sovětského svazu. Ústava občanům formálně zaručovala základní občanská práva a svobody, ta ale nebyla prakticky dodržována. Národní fronta Čechů a Slováků, která sdružovala politické strany a sloužila jako zástěrka demokracie, kontrolovala projevy veřejného života. Komunistická strana navíc ovládla veškeré

¹² EFMERTO VÁ, M. – SAVICKÝ, N.: *České země 1848–1918*, s. 320–323.

¹³ Tamtéž, s. 342–346.

¹⁴ VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V.: *České právní dějiny*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 301n.

¹⁵ Tamtéž, s. 343.

masové sdělovací prostředky, které podléhaly důkladné cenzuře, čímž ovlivňovala veřejné mínění.¹⁶

Ústava Československé republiky z roku 1948 platila do roku 1960, kdy byla uvedena v platnost Ústava Československé socialistické republiky.

1.2 SPOLKOVÁ ČINNOST

V českých zemích vznikaly spolky jakožto společenská uskupení již v 18. století. Byla to nejen potřeba sdružovat se na základě společných zájmů, ale také výraz lidí, kteří chtěli zasahovat do veřejných věcí, přesněji toužili po rozbití staré, stavovské monarchie. Spolky tak můžeme považovat za jedny z prvních kroků na cestě k občanské společnosti. Tyto aktivity byly většinou ze strany státu důsledně usměrňovány. První spolkové zákonné nařízení v habsburské monarchii (1764) předepsalo jejich vznik pouze se souhlasem panovníka.¹⁷ Na druhou stranu racionální cíle některých spolků se se státní politikou shodovaly, navíc mnohdy snímaly státní odpovědnost a podpůrnost, tudíž císař jejich soukromou iniciativu vítal.¹⁸

Roku 1832 byly zakázány politické spolky a do konce 30. let 19. století byl řešen vznik živnostenských a průmyslových spolků. Změna přišla až v revolučním roce 1848 díky tzv. Pillersdorfově ústavě, jež mj. stanovila právo zakládat spolky. Nikdy ovšem nevzešla v platnost.¹⁹ Stejně jako tzv. Stadionova ústava z března 1849, zaručující petiční a shromažďovací právo a právo vytvářet spolky. Místo ní měl závaznou účinnost císařský patent, jenž stanovil policejní dohled na vzniklými spolky.

V nastoleném postupu pokračovaly výše zmíněné silvestrovské patenty - spolčovací právo bylo prohlášeno za zrušené.²⁰ Dověšením této linie se pak stal první moderní spolkový zákon (císařský patent) z roku

¹⁶ KUKLÍK, J. a kol.: *Vývoj československého práva 1945–1989*, Praha: Linde, 2009, s. 114n.

¹⁷ JANÁK, J.: *Morava v národním a politickém duchu 19. století*, Brno: Matice moravská, 2007, s. 125.

¹⁸ DRAŠAROVÁ, E.: *Stát, spolek a spolčování* [online], in: *Paginae historie: sborník Státního ústředního archivu v Praze*, Praha: Státní ústřední archiv v Praze, 1993, s. 1n, [cit. 2015-02-02], PDF formát, dostupné z: <http://www.nacr.cz/E-publ/paginae/fulltext/1993/Drasarova.pdf>.

¹⁹ JANÁK, J.: *Morava v národním a politickém duchu 19. století*, s. 125.

²⁰ DRAŠAROVÁ, E.: *Stát, spolek a spolčování* [online], s. 4, [cit. 2015-02-03].

1852, který stanovil v §1 a §3 následující: „*Zvláštní povolení od správy státní ke zřízení spolků všelikých potřebí jest (...); zřizovati spolky, ježto sobě kladou za účel věci, které náležejí v obor zákonodárství nebo správy veřejné, jest zakázáno.*“²¹

S obnovením ústavnosti v letech 1860/1861 souvisí vydání nových ustanovení upravujících spolčovací a spolkovou svobodu.²² Spolky se začaly intenzivně šířit a množit již od počátku 60. let 19. století, ačkoliv zákony o právu spolčovacím a shromažďovacím se datují až do roku 1867 (č. 134/1867 říšského zákoníku a č. 135/1867 říšského zákoníku).

Zákon o právu spolčovacím uvádí v § 1 a § 7 následující: „*Dovoleno jest, zřizovati spolky dle toho, co v tomto zákoně vyměřeno. Nebyl-li spolek v této lhůtě (ve čtyřech nedělích) zakázán aneb proneslo-li se řízení zemské již dříve, že spolku nezakazuje, tedy může spolek vejíti ve skutek.*“²³ Zásadní změna oproti zákonu z roku 1852 spočívá v tom, že nyní byl za legální považován takový spolek, který nebyl výslovně zakázán. Do té doby musel být povolen oprávněným orgánem.

Oba zákony byly potvrzeny *Základním zákonem o obecných právech občanů*, který byl součástí tzv. Prosincové ústavy, jež v § 12 stanovuje právo se shromažďovat a vytvářet spolky.²⁴

Pokud bychom danou problematiku hodnotili očima statistiky, napočítáme v roce 1856 v českých zemích 706 spolků, ke konci roku 1867 již 2363, o dva roky později dokonce 3662 spolků.²⁵

Druhá polovina 19. století se tak stala hlavní dobou rozkvětu různých spolků, jež se rozšířily mimo hlavní město a další centra země do venkovských měst, vesnic i malých sídel. Rozdělení spolků podle

²¹ *Patent císařský, daný dne 26. listopadu r. 1852, pro celou říši, vyjímaje hranici vojenskou, jímžto se vydávají nová ustanovení o spolcích (zákon spolkový)* [online], [cit. 2015-02-03], dostupné z: http://spolky.profitux.cz/zakony/z_1852c.html.

²² MRZENA, M.: *Právo spolků v 19. a na počátku 20. století* [rukopis], diplomová práce, Olomouc: Univerzita Palackého, Právnická fakulta, 2010, s. 54n.

²³ *Zákon ze dne 15. listopadu 1867 o právě spolčovacím* [online], [cit. 2015-02-03], dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/134-1867.htm>.

²⁴ *Základní zákon státní daný dne 21. prosince 1867 o obecných zákonech občanů státních v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených* [online], [cit. 2015-02-03], dostupné z: <http://www.vakobobri.cz/index.php/stazeni/file/13-rakouska-ustava-%28zakladni-zakon-statni%29-142-1867>.

²⁵ JANÁK, J.: *Morava v národním a politickém duchu 19. století*, s. 143.

místa působení či dosahu jejich vlivu je jedna z možných variant. Avšak ta nejpřehlednější a nejlogičtější představuje uspořádání na základě jejich zaměření (oboru jejich činnosti). Takové rozlišení uvádí např. Milena Lenderová a kolektiv²⁶:

- spolky s ekonomickým zaměřením,
- hospodářské, zemědělské, lesnické a podobné spolky,
- podpůrné spolky – např. profesní, vojenských vysloužilců; poskytovaly svým členům finanční podporu,
- charitativní spolky – poskytovaly potřebné prostředky lidem, kteří nebyli členy,
- vzdělávací spolky,
- zábavní spolky – uměleckého zaměření (hudební, divadelní), tělovýchovné, sportovní, střelecké, spolky absolventů škol,
- náboženské spolky,
- politické strany – zvláštní postavení kvůli specifické, přísnější legislativě.

Pochopitelně existovaly spolky s širším polem působnosti, ostatně jak už bylo uvedeno výše, běžné a velice intenzivní bylo propojení společenských a politických aktivit (myšlenka občanské společnosti se prosazovala právě ve spolcích). Spolky se očividně identifikovaly s novodobým národem, a proto sehrály podstatnou úlohu v určování Čechů a Němců v zemích Koruny české.²⁷

Jak už bylo výše uvedeno, ústava vzniklé Československé republiky zajistila občanům právo shromažďovací a spolkové. Spolky mohly být rozpuštěny pouze v případě, že porušovaly trestní zákon nebo veřejný pořádek.²⁸

²⁶ LENDEROVÁ, M. a kol.: *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století, II. díl: Život všední i sváteční* [online], Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005, s. 113–117, [cit. 2015-02-07], PDF formát, dostupné z: <http://uhv.upce.cz/upload/skriptum.pdf>.

²⁷ EFMERTO VÁ, M. – SAVICKÝ, N.: *České země 1848–1918*, s. 260.

²⁸ *Zákon ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky* [online], [cit. 2015-03-08], dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html.

Za druhé světové války byla pochopitelně činnost spolků do určité míry oslabena, na druhou stranu česká kultura zaznamenala velké vzepětí v této nelehké době. Byla morální posilou pro všechny společenské vrstvy a nositelkou národních snah o osvobození a obnovu samostatného československého státu.²⁹

S nástupem komunistické moci přišla výrazná změna ve spolkové činnosti. Článek IV Ústavy Československé republiky z roku 1948 zaručoval následující: „*K obstarávání věcí veřejných a k uplatňování svých demokratických práv vytváří lid dobrovolné organisace, zejména politické, odborové, družstevní a kulturní, organisace žen a mládeže a organisace tělovýchovné.*“³⁰

Na první pohled zůstalo vše při starém, ale zdání klame. Národní fronta Čechů a Slováků, v níž byla uznána vedoucí úloha KSČ, sdružovala nejenom všechny politické strany, ale nově také společenské organizace. Mnoho spolků bylo likvidováno a rušeno – z více než 60 tisíc jich zůstalo necelých 700. Místo nich vznikaly centralistické organizace, tzv. ideově umělecké svazy. Vazby na západní kulturu byly zpřetrhány a nahrazeny sovětským přátelstvím...³¹

²⁹ BĚLINA, P. a kol.: *Dějiny země Koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu*, 3. vyd., Praha – Litomyšl: Paseka, 1995, s. 240n.

³⁰ *Ústavní zákon ze dne 9. května 1948 – Ústava Československé republiky* [online], [cit. 2015-03-08], dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html.

³¹ KUKLÍK, J. a kol.: *Vývoj československého práva 1945–1989*, s. 115.

2. HUDBA V ČESKÝCH ZEMÍCH V 19. STOLETÍ

2.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Jak už bylo výše nastíněno, 19. století se neslo v duchu velkých změn a zvrátů, politických, ekonomických, sociálních, které se promítly do všech sfér života evropské společnosti. V této souvislosti se hovoří o průmyslové (případně vědecko-technické), agrární a demografické revoluci. Lidé začali pracovat převážně v sekundární a terciární sféře, přestěhovali se do měst, z nichž vybudovali hustou síť, velkou roli v jejich životech začala hrát železniční doprava.

Moderní společnost se pozvolna zbavila feudálních vazeb, proměnila životní styl, způsob myšlení, vědomí, hodnoty, čímž byly vytvořeny příležitosti pro nové vrstvy. Ty se ujaly řízení společnosti po stavech starého režimu. Vůdčí iniciativu v oblasti umění a kultury převzalo z rukou církve a šlechty vzdělané měšťanstvo, tzv. Bildungsbürgertum.³² Prostory kostelů a šlechtických paláců či zámků postupně vystřídaly veřejné koncertní sály, salóny nově vznikající buržoazie a domácnosti měšťanských rodin. Pochopitelně mluvíme o dlouhodobém procesu, který není možno zachytit v přesné dataci, krom toho nelze říct, že by předešlá centra umění zcela oněměla. Nadále se významně podílela na vývoji hudební kultury v českých zemích ještě po celou první polovinu 19. století.³³ Podstatnou složkou hudby zůstávalo také lidové hudebnictví. Ve výsledku se začaly mísit prvky staré a nové hudební kultury, do níž navíc začal pronikat nacionalismus.

V jeho důsledku se začaly budovat základy ryze české národní hudby. Byla založena Pražská konzervatoř (1811), následována pražskou varhanickou školou (1830), vznikaly první skladby na české básnické texty. Stranou nezůstal ani zájem o lidové umění, který se mj. projevil

³² KAVKA, T.: Umělecké spolky a jejich funkce při formování občanských kultur 19. století, in: KLADIWA, P. – ZÁŘICKÝ, A. (eds.): *Město a měšťská společnost v procesu modernizace 1740–1918: výstup z vědeckého semináře ..., pořádaného katedrou historie a Centrem pro hospodářské a sociální dějiny Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě ve spolupráci s Historickým ústavem Akademie věd České republiky v Praze ve dnech 6. a 7. listopadu 2008 v prostorách auly Ostravské univerzity*, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 119.

³³ ČERNÝ, J. a kol.: *Hudba v českých dějinách: od středověku do nové doby*, Praha: Supraphon, 1983, s. 296–298.

sbíráním lidové slovesnosti, své místo si pozvolna hledala také odborná hudební publicistika.³⁴ Pochopitelně se tyto snahy neobešly bez určitých potíží, jakými byly např. nedostatek financí nebo nepříznivá politická situace. Přesto se nadále projevovala potřeba prosadit národní myšlenku. V tomto ohledu se jako velmi účinné jevily různé zábavy, besedy a plesy s vlasteneckým programem, pořádané výhradně v češtině. Na těchto společenských akcích zaznívaly české lidové, vlastenecké a slovanské (nejčastěji slovenské) písně. Ty byly široké veřejnosti nejbližší.³⁵

Pozvolna se začala prosazovat také česká operní tvorba, a to v letech 1823–1862 (vyjma tříleté přestávky) ve Stavovském divadle. Provoz však trpěl nedostatkem sil, financí a rovněž českého obecnstva, což se projevilo v nepravdivosti představení. Mnohdy byly uvedeny opery původně nacvičené v německém jazyce. Zároveň byly z německého provedení využity kostýmy, výprava a rekvizity; novinkou byl pouze český text, který se pěvci naučili. Na druhou stranu nelze opomenout, že i navzdory těmto podmínkám vznikly původní české opery, z nichž se vícečetného opakování dočkal *Dráteník* od Františka Škroupa. Se vzrůstajícím německým operním provozem však význam a četnost českých oper klesaly a na výsluní se dostaly až v 60. letech 19. století.³⁶

Z hlediska hudebního slohu se v prvních desetiletích 19. století nadále uplatňoval v českých zemích klasicismus. Romantismus si své posluchače nacházel postupně vzhledem k absenci charakteristického romantického skladatele, který by tuto hudbu šířil v kruhu svých přátel či dalších hudebníků. Přesto lze v dílech Václava Jana Tomáška, Jana Bedřicha Kittla a Františka Škroupa nalézt počátky romantické hudby. Silné pouto mezi hudebním romantismem a národní myšlenkou se posléze naplňuje ve skladbách Bedřicha Smetany.³⁷

³⁴ ČERNÝ, J. a kol.: *Hudba v českých dějinách: od středověku do nové doby*, Praha: Supraphon, 1983, s. 297, 331.

³⁵ OČADLÍK, M. – SMETANA, R. (eds.): *Československá vlastivěda, díl IX. Umění, sv. 3 Hudba*, Praha: Horizont, 1971, s. 166n.

³⁶ Tamtéž, s. 172–176.

³⁷ ČERNÝ, J. a kol.: *Hudba v českých dějinách: od středověku do nové doby*, s. 322–324.

Do kulturního vývoje zasáhla doba Bachova absolutismu, kterou doprovázela nová vlna hudební emigrace (např. František Škroup, Vilém Blodek, Bedřich Smetana). Přestože se umělecký a společenský vývoj nevyhnul určité stagnaci (např. úsilí o postavení českého divadla v Praze bylo záměrně brzděno), na některé hudební projevy a změny byla politika krátká. Vlastenecké smýšlení nadále sílilo, umělecká díla byla bohatší, propracovanější, jejich kvalita stoupala. Postupně se začala vytvářet národní hudební kultura s výraznými skladatelskými individualitami.³⁸

Kulturní oživení přišlo po vydání Říjnového diplomu: začaly vznikat a rozkvétat hudební a pěvecké spolky, bylo otevřeno Prozatímní divadlo, začalo se se stavbou národní divadelní scény, na své si přišla hudební publicistika a kritika. Česká národní hudba se stejně jako ostatní druhy umění postupně vyrovnala té evropské.

Se sociální stratifikací však nevyhnutelně přišla sociální nerovnost a tím rovněž kulturní diference. Každá vrstva společnosti hledala porozumění a zalíbení v jiných estetických normách vzhledem ke svému postavení. Hudební umění se tedy začalo přizpůsobovat zájmu těch posluchačů, jimž se zdála umělecká hudba příliš těžká na pochopení. Na hudební scéně se tak objevily operety a jiné „pokleslé“ žánry, které byly k vidění v různých varieté nebo v šantánech. Také venkovské pěvecké spolky vytvářely specifický druh hudby. Přeci jen však po dlouhou dobu zůstávala určitá spojnice mezi uměleckou hudbou a širší veřejností – s oblibou byla nonartificiální díla přepisována nebo upravována do příhodné podoby. S nástupem české moderny se však její klíčová díla stala přístupná pouze určitému okruhu posluchačů.³⁹

Dalším obecnějším rysem hudby bylo zesvětštění, které souviselo s odklonem společnosti od církve jako instituce a se změnou centra hudebního dění, jímž přestal být kostelní kůr. Následovala snaha navrátit tomuto prostoru hudbu minulých staletí.⁴⁰

³⁸ OČADLÍK, M. – SMETANA, R. (eds.): *Československá vlastivěda, díl IX. Umění, sv. 3 Hudba*, s. 178n.

³⁹ ČERNÝ, J. a kol.: *Hudba v českých dějinách: od středověku do nové doby*, s. 350–353.

⁴⁰ Tamtéž, s. 354.

2.2 HUDEBNÍ SPOLKY

Svou podstatou navazovaly hudební spolky na literátská bratrstva, tedy na sdružení hudebníků, která byla organizována podobně jako cechy. Tato prestižní zájmová činnost zpravidla vzdělaných, bohatých měšťanů zahrnovala zpěv při liturgii v chrámu, při různých slavnostech či průvodech, ale také dozor nad školami. Zde byla kontrolována mládež, zda je řádně vedena k pěstování českého zpěvu. Literátská bratrstva vznikala v době renesance a byla zrušena za vlády Josefa II. v 80. letech 18. století.⁴¹

Jak už bylo výše zmíněno, iniciativy v oblasti umění se v 19. století chopilo rovněž měšťanstvo (podobně jako u literátských bratrstev). Stálo u zrodu prvních hudebních spolků, ještě dvojjazyčných, jejichž cílem byla kromě výuky zpěvu a hry na hudební nástroje organizace společenských akcí (bály, večírky, besedy). Lze tedy rozlišit spolky pěvecké a hudební (zaměřené na instrumentální hudbu), ale přesnější klasifikaci v 1. polovině 19. století není možno podat. Důvodem je silná vazba činnosti spolků na místní poměry a požadavky. Vlastní aktivita pěveckých spolků se zpravidla soustředila na sborový zpěv mužských čtyřhlasů, původně psaných pro mužská vokální kvarteta. Hudební spolky se zaměřily na interpretaci orchestrálních skladeb v menším obsazení – záleželo na tom, kolik nástrojů bylo k dispozici.⁴²

Od roku 1848, kdy začaly být na denním programu národnostní myšlenky s důrazem na jazykovou složku, vznikaly hudební spolky ryze české, ty ovšem neměly dlouhého trvání. Jejich hlavní období přišlo až po konci Bachova absolutismu, kdy se opět staly součástí veřejného společenského dění: krom koncertů organizovaly rozličné slavnosti, zábavy, setkání, přednášky, účastnily se ovšem i protestních akcí.

⁴¹ HELLICH, J.: Vynikající hudebníci XVIII. věku v Poděbradech, in: *Věstník Poděbradska a sousedních okresů: rozhledy historické, topografické, statistické, národopisné a školské*, 1904, roč. 7, č. 1, s. 1.

⁴² ČERNÝ, J. a kol.: *Hudba v českých dějinách: od středověku do nové doby*, s. 302n.

Co se týče repertoáru pěveckých spolků, již od 60. let 19. století mu jednoznačně vévodila tvorba českých skladatelů. Tato situace se v podstatě nezměnila až do druhé světové války. K nejčastěji zpívaným autorům se pouze přidávali tvůrci nové generace.⁴³

Úroveň jednotlivých spolků se pochopitelně lišila, nesmíme zapomínat, že to byla amatérská tělesa. Vždy záleželo na místních podmínkách. Někde spolková tradice trvá doposud, jinde počáteční vlna nadšení opadla, v menších sídlech spolky často zanikly úplně. Fungovaly totiž mj. díky vůdčím osobnostem, které své zálibě věnovaly veškerý volný čas a obětavě se staraly o chod spolku. Po jejich odchodu se mnohdy nenašel nikdo, kdo by na jejich práci navázal.

Na konci 60. let 19. století byla založena první sborová organizace *Jednota zpěváckých spolků československých*, která pořádala pravidelné spolkové sjezdy a v roce 1904 také první český hudební festival. Byla zárukou pravidelného koncertního sborového umění. Během 20. století několikrát změnila název (*Pěvecká obec československá*, *Pěvecká obec česká*), ale na jejím základě pracuje *Unie českých pěveckých sborů* dodnes.⁴⁴

Mezi nejvýznamnější pěvecké spolky se řadí *Moravan* v Kroměříži, *Beseda brněnská*, *Žerotín* v Olomouci, *Pěvecké sdružení moravských učitelů* a pochopitelně pražský *Hlahol*, založený roku 1861.⁴⁵ Ten se stal vzorovým příkladem pro všechny ostatní spolky. V jeho duchu vznikaly další mužské, později ženské a smíšené spolky. Také v královském komorním městě Poděbrady tomu nebylo jinak...

⁴³ ČERNÝ, J. a kol.: *Hudba v českých dějinách: od středověku do nové doby*, s. 357n.

⁴⁴ *Unie českých pěveckých sborů* [online], [cit. 2015-03-30], dostupné z: <http://www.ceskesbory.cz/08-01-index.php>.

⁴⁵ ČERNÝ, J. a kol.: *Hudba v českých dějinách: od středověku do nové doby*, s. 358.

3. HUDEBNÍ A SPOLKOVÁ TRADICE V PODĚBRADECH

Hudební tradice má v Poděbradech poměrně hluboké kořeny. Stejně jako na mnoha jiných místech v českých zemích zde fungovalo utrakvistické literátské bratrstvo, založené roku 1550, které se těšilo velmi dobré pověsti. O jeho kvalitě se můžeme přesvědčit díky dochovanému graduálu z 16. století, obsahujícímu rorátní antifony, mešní zpěvy a české písně.⁴⁶ Dnes je tento kancionál uložen v Polabském muzeu v Poděbradech. Ačkoliv literátské bratrstvo bylo rozhodnutím Josefa II. v 80. letech 18. století zrušeno, z jeho řad vzešli vynikající hudebníci, působící po celé zemi.⁴⁷

V 18. století a v první polovině 19. století dále zaznívala hudba především v poděbradských školách. Stará městská škola ze dřeva byla přestavěna roku 1713, v roce 1778 byla podle školské reformy Marie Terezie zřízena nová hlavní škola. O hudbu zde pečovali kantoři⁴⁸, kteří zpívali, věnovali se hraní na varhany v kostele či na jiné hudební nástroje, mnohdy skládali vlastní skladby. Zpravidla byli také řediteli kůru, tedy vedoucími chrámového sboru. Mnozí poděbradští hudebníci působili v Praze nebo v zahraničí.⁴⁹

Na konci 18. století se poděbradského kůru ujal místní kronikář, učitel, básník, autor loutkových her a také českých náboženských písní Matěj Minide. Z významných ředitelů kůru v 19. století jmenujme učitele Antonína Muzikanta, který zároveň působil ve funkci sbormistra místního zpěváckého spolku. V jeho ředitelských i sbormistrovských šlépějích jej následovali František Janda, Josef Polanský, Tomáš Hoffmann a František Procházka (ten již ve 20. století), o kterých bude ještě řeč později.⁵⁰

⁴⁶ PROCHÁZKA, F.: *Historie literátského kůru poděbradského a vynikající hudebníci z Poděbradska od r. 1550*, Poděbrady: nákladem vlastním, 1934, s. 5n.

⁴⁷ HELICH, J.: Vynikající hudebníci XVIII. věku v Poděbradech, in: *Věstník Poděbradska a sousedních okresů*, 1904, roč. 7, č. 1, s. 2.

⁴⁸ Samotné slovo pochází z latiny a původně označovalo zpěváka, který zpíval sám nebo předzpěvoval sboru (např. při gregoriánském chorálu). Později se začal tento název používat pro učitele, který zároveň pečoval o hudbu v kostele.

⁴⁹ ŠMILAUEROVÁ, E.: *Poděbrady v proměnách staletí: 1. díl (do roku 1850)* s. 173n.

⁵⁰ PROCHÁZKA, F.: *Historie literátského kůru poděbradského a vynikající hudebníci z Poděbradska od r. 1550*, s. 17–19.

Na počátku 19. století byly Poděbrady pouze městečkem se zemědělsko-řemeslnickým rázem, ve kterém se nenacházela žádná manufaktura ani rozsáhlejší obchod. Do poloviny století prošly určitou modernizací, hlavně v oblasti dopravy, ale hospodářská i sociální situace se příliš nelišily od těch před rokem 1848. Poděbrady lze i v 2. polovině 19. století charakterizovat jako tiché venkovské maloměsto. Na druhou stranu i za těchto podmínek dokázaly aktivně reagovat na podstatné podněty a akce probíhající v českém národním a politickém životě.⁵¹ (Všeobecný rozvoj a rozkvět Poděbrad přišel až s nalezením léčivého pramene (1905) a založením lázní v roce 1908.)

S druhou polovinou 19. století a obnovením ústavnosti vznikaly např. mnohé vlastenecké spolky. Z těch nejvýznamnějších uveďme zpěvácký spolek (1861), kterému je věnována hlavní část této diplomové práce, Měšťanskou čtenářskou besedu (1862), Spolek divadelních ochotníků Jiří (1861), Studující Poděbradska (1862) nebo Sokol (1863). Na konci 80. let 19. století se Poděbrady pyšnilo 9 spolky, v roce 1892 dokonce 16. Postupně přibývaly spolky různých zájmových skupin či organizací, časem i s politickým zaměřením. Hojně se rozšířila rovněž odborová hnutí.⁵²

Jakou funkci zastávaly poděbradské spolky ve veřejném životě? Zásadní. Podstatná část obyvatelstva s nimi spojila svůj veškerý volný čas, který trávil s lidmi stejného zaměření a smýšlení. Nebylo ničím neobvyklým být členem několika spolků. Navíc spolková činnost posilovala národní myšlenky a také šířila povědomí o městě.

Představme si nyní nejstarší spolek Poděbrad – zpěvácký spolek, který tvořil historii téměř sto let...

⁵¹ ŠMILAUEROVÁ, E.: *Poděbrady v proměnách staletí: 2. díl (1850–1948)*, Praha: Scriptorium, 2005, s. 14n.

⁵² Tamtéž, s. 53–57.

4. PĚVECKÝ SPOLEK HLAHOL V PODĚBRADECH

4.1 VZNIK A POČÁTKY PODĚBRADSKÝCH PĚVECKÝCH SPOLKŮ

První pěvecký spolek v Poděbradech byl založen v roce 1861 z iniciativy měšťana Hynka Šantla, který stál i u zrodu místního Sokola. Předsedou spolku se stal panský lékař MUDr. František Bouček, jenž se mj. zasloužil o vznik první nemocnice v Poděbradech. Sbormistrovské taktovky se ujal c.k. soudní adjunkt Josef Stolla. Po vzoru pražského Hlaholu si poděbradský soubor zvolil za své heslo „*Zpěvem k srdci, srdcem k vlasti!*“⁵³

Hynek Šantl. Uloženo v SOkA Nymburk.

Spolek sdružoval muže různých povolání, nejčastěji učitele. Jeho účelem bylo „*vzdělávání a zdokonalování svých spoluoudů v hudbě a zpěvu, zvláště v přednášení čtvero zpěvů a cvičení struněných nástrojů, jakož i sborů nejen světských, ale i kostelních skladeb.*“ K tomu byla určena týdenní cvičení, pravidelné zkoušky, veřejná vystoupení, navazování a udržování kontaktů se spolky v nejbližším okolí a účast na hudebních a pěveckých slavnostech.⁵⁴

V červenci 1862 byl po veřejném vystoupení slavnostně vysvěcen spolkový prapor. Jak taková událost probíhala, popisuje M. Lenderová: „*Po vydání zákona o spolkovém a spolčovacím právu v listopadu roku 1867 přibýly slavnosti předání a svěcení spolkového praporu. Navazovaly na tradici roku 1848, na svěcení praporů národních gard a na nedávné svěcení praporů Sokola a Hlaholu z roku 1862. Na konci*

⁵³ Státní okresní archiv Nymburk se sídlem v Lysé nad Labem (dále jen SOkA Nbk), fond Hlahol – zpěvácký a hudební spolek Poděbrady (dále jen fond Hlahol), Protokoly výborových schůzí, valných hromad zp. a hud.sp. spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 3.

⁵⁴ SOkA Nbk, fond Hlahol, Stanovy mužského zpěváckého a hudebního spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 23.

60. let měly tyto slavnosti už téměř závaznou strukturu, skládající se ze tří základních programových složek. Nejdříve pocta hlavním aktérům, matce a kmotrám praporu (kmotři, běžní na počátku 60. let, vymizeli) formou ranního, později předvečerního pochodňového nebo lampiónového průvodu a zastaveníčka. Následovala vlastní slavnost většinou spojená se mší. Slavnost završila zábava. Rámec celé slavnosti tvořil zpravidla průvod tzv. banderíí, družin jezdců na koních, zástupců nejrůznějších existujících spolků ve spolkových stejnokrojích a s prapory, slavnostně oblečených družiček, matky a kmoter praporu.⁵⁵

Nepsaný účel „nadšení pro národ“ plnil spolek poctivě od počátku svého působení. V září roku 1862 se podílel na městských oslavách v souvislosti s výročím úmrtí poděbradského rodáka, básníka a dramatika Františka Turinského. Tehdy se spolek s praporem zúčastnil slavnostního průvodu a před starou radnicí (Turinského rodištěm) společně se shromážděním zazpíval písně *Kde domov můj?* a *Hej Slované*. Následoval tvrdý zákrok ze strany plukovníka a dragounských důstojníků. Prapor se podařilo ukrýt na radnici. Několik členů spolku, mezi nimi také předseda MUDr. František Bouček, bylo vyšetřováno a zatčeno. Sbormistr Stolla byl za své dirigování přeložen do Falknova (dnešní Sokolov).⁵⁶

Roku 1864 přijal spolek jméno *Velký Poděbrad*. V prvních letech své existence se pravidelně scházel, pilně nacvičoval pod vedením sbormistra Antonína Muzikanta a posléze Františka Jandy, vystupoval při různých slavnostech, zábavách, odebíral hudební časopisy *Slavoj* a *Dalibor*. V roce 1870 vznikl také ženský sbor, který se vzápětí sloučil s mužským pod názvem *Smíšený zpěvácký spolek*. Ženy si ze svých řad zvolily zástupce na výborové schůze a měly také vlastní výbor.⁵⁷

V letech 1873–1878 nejsou doloženy žádné protokoly z výborových schůzí, jednatelské zprávy, korespondence ani plakátová dokumentace –

⁵⁵ LENDEROVÁ, M. a kol.: *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století, II. díl: Život všední i sváteční* [online], Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005, s. 97, [cit. 2015-02-02], PDF formát, dostupné z: <http://uhv.upce.cz/upload/skriptum.pdf>.

⁵⁶ SOKA Nbk, fond Hlahol, Slavnost rozvinutí nového spolkového praporu, prozatímní inv. č. 79.

⁵⁷ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly výborových schůzí, valných hromad zp. a hud.sp. spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 3; Přehled činovníků Hlaholu 1861–1831, prozatímní inv. č. 73.

pěvecký spolek na určitou dobu zanikl. Koncertní aktivitu převzali sólisté a různé komorní soubory; obnova činnosti spolku se rodila postupně. Na konci 70. let 19. století spolek čítal 21 členů, kteří se zapojovali do společenského dění zpravidla na dobročinných koncertech, např. ve prospěch nového zřízení lázní u kostelíčka, chudých rodin povolaných záložníků, školní knihovny, vystavení Jiříkova divadla atd.⁵⁸

Na počátku 80. let 19. století se činnost spolku omezila pouze na pravidelné zkoušky v týdnu, dokonce byl projednáván návrh na připojení k Občanské besedě nebo jinému spolku. Nakonec z něj sešlo.⁵⁹ V roce 1882⁶⁰ zemřel dlouholetý předseda spolku MUDr. František Bouček. Vedení převzal jeho syn, praktický lékař, MUDr. Bohumil Bouček, se kterým je zejména spjata první vývojová etapa poděbradských lázní. Ve sbormistrovské funkci pokračoval několikátým rokem učitel Josef Polanský. Činnost mužského pěveckého spolku však dále slábla, až byla pozastavena úplně.⁶¹

Na podnět učitele Polanského, který krom dirigování mužů vyučoval zpěvu také dívky, sešly se poděbradské ženy, aby vytvořily samostatný pěvecký spolek. Ten byl ustaven pod názvem *Ženský pěvecký spolek* v červenci 1887 po schválení stanov místodržitelstvím v Praze. Hlavním účelem spolku byl český umělý zpěv, provozování chrámové hudby a působení ve prospěch dobročinných spolků.⁶² Předsedkyní se stala Božena Boučková, manželka MUDr. Bohumila Boučka a sestra akademického sochaře Bohuslava Schnircha, který je mj.

Josef Polanský. Uloženo v SOKA Nymburk.

⁵⁸ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly výborových schůzí, valných hromad zp. a hud.sp. spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 3.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Archivní prameny spolku uvádějí, že František Bouček zemřel v roce 1884. Jeho syn Bohumil Bouček však ve svých pamětech píše rok 1882. Viz BOUČEK, B.: *Zápisky praktického lékaře MUDr. Bohumila Boučka v Lázních Poděbradech 1873–1923*, Poděbrady: vlastním nákladem, 1923.

⁶¹ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly výborových schůzí, valných hromad zp. a hud.sp. spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 3; Přehled činovníků Hlaholu 1861–1831, prozatímní inv. č. 73.

⁶² SOKA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Ženského pěveckého spolku, prozatímní inv. č. 33.

autorem jezdecké sochy krále Jiřího z Poděbrad na poděbradském náměstí. Sbormistrem byl zvolen Josef Polanský. Spolek se k pravidelným zkouškám scházel nejprve v hostinci U Zeleného stromu na Jiřího náměstí, v době jeho rekonstrukce v bytě u Kloudů a nakonec ve třídě dívčí měšťanské školy.⁶³

Ženský spolek pravidelně pořádal samostatné koncerty – první již 2. února roku 1888 – za účasti vynikajících sólových umělců (klavíristů, koncertních pěvců nebo houslistů⁶⁴), jednotlivých členů mužského pěveckého spolku a dalších hudebních těles z okolí. Spolupracoval také s místním divadelním spolkem ochotníků, zpíval při bohoslužbách, sňatcích či pohřbech příbuzných členů spolku a účastnil se dobročinných koncertů i různých zábav (domácích, mikulášských, silvestrovských). Nejčastěji byly na programu ženské (a také smíšené) sbory od Karla Bendla, Jana Maláta, Bohumila Vendlera a Bedřicha Smetany.⁶⁵

Aktivita ženského spolku dala v polovině 90. let 19. století impuls pro obnovení činnosti mužů. Na valné schůzi byl předsedou mužského spolku zvolen Josef Polanský a sbormistrem učitel měšťanské školy Josef Doležal. Změna nastala i ve vedení ženského spolku: po rezignaci Boženy Boučkové byla zvolena do funkce předsedkyně Marie Dostálová.

Společně oba spolky vystoupily při odhalení sochy krále Jiřího od Bohuslava Schnircha na poděbradském náměstí (1896) a premiérově uvedly Blodkovu operu *V studni* (1897). Roku 1899 přistoupily do nově vzniklé Smetanovy pěvecké župy polabské, která sdružovala pěvecké spolky z Poděbrad, Nymburka, Kolína, Čáslavi a Kutné Hory. O tři roky později se také staly členy sborové organizace Ústřední jednota zpěvákých spolků českoslovanských. Tato éra sborového sdružování přinesla vítanou vzpruhu do spolkového života a pozitivně se podepsala na přírůstku nových členů.⁶⁶

⁶³ SOKA Nbk, fond Hlahol, Zápisník Ženského pěveckého spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 4, 5.

⁶⁴ Z nejvýznamnějších uveďme houslové virtuózy Karla Ondříčka, Otakara Ševčíka a Floriána Zajíce, violoncellistu Hanuše Wihana, harfenistu a klavíristu Hanuše Trnečka, pěvkyni Kláru Vittochovou a klavíristu Karla Kovařovice.

⁶⁵ SOKA Nbk, fond Hlahol, Zápisník Ženského pěveckého spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 4, 5.

⁶⁶ SOKA Nbk, fond Hlahol, Jednatelské zprávy Pěveckého spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 6.

V roce 1900 se vedení mužského spolku ujal ředitel chlapecké obecné i měšťanské školy Karel V. Topinka, sbormistrovskou funkci plnil (i u ženského spolku) již druhým rokem ředitel kůru Tomáš Hoffmann. Byl přijat nový název spolku, a to *Zpěvácký a hudební spolek*, který vyjadřoval fungování dvou těles: mužského pěveckého sboru a instrumentálního souboru.⁶⁷ Ženský spolek vedla od roku 1900 Růžena Hellichová, záhy ji však vystřídala Matylida Hlaváčová.⁶⁸

Rok 1900 se zapsal do historie spolků také tím, že se na popud Ústřední jednoty zpěváckých spolků československých dohodly na společných koncertech a vyúčtování.⁶⁹ Návrh na sloučení spolků v jeden celek byl však ze strany ženského odmítán. Důvodem se stala „*nepříliš velká životní energie*“ mužského spolku. Další neshody vznikly kvůli samostatnému pořádání menších koncertů a zábav *Zpěváckého a hudebního spolku*. Ten se ospravedlnil tím, že společné vystupování se týká výlučně reprezentativních a výročních koncertů, ale pokud budou obě strany souhlasit, může se dohoda vztahovat i na menší produkce. Nakonec byla ponechána původní úmluva.

Dále se však řešil spor o prodání starého spolkového pianu, o čemž ženský spolek neměl ponětí. Mužský spolek se obhajoval tím, že piano patřilo jemu, ženy jej pouze dlouhodobě bezplatně využívaly, a tudíž nemají právo na výtky. Již však nebylo uvedeno, že ženský spolek nechal piano na vlastní náklady opravit.⁷⁰

Vyjma neshod mezi spolky se řešily oslavy čtyřicetiletého trvání mužského spolku, které se konaly na den sv. Václava roku 1901. Všichni účastníci se sešli dopoledne ve spolkové místnosti, odkud se šlo se spolkovým praporem do proboštského chrámu Páně, kde zazněla vokální mše Eduarda Beckera pro mužský sbor s vložkou „Svatý Václave“ od Jana Janáka. Slavnost pokračovala večerním koncertem *Zpěváckého*

⁶⁷ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly výborových schůzí, valných hromad zp. a hud.sp. spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 3.

⁶⁸ SOKA Nbk, fond Hlahol, Zápisník Pěveckého spolku ženského v Poděbradech, prozatímní inv. č. 5.

⁶⁹ ZADINOVÁ, L.: *15 let trvání ženského pěveckého spolku v Poděbradech* [rukopis], [Poděbrady], 1903, s. 8.

⁷⁰ SOKA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Ženského pěveckého spolku, prozatímní inv. č. 33. Jednatelské zprávy Pěveckého spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 6.

a hudebního spolku za spoluúčinkování *Ženského pěveckého spolku* ve dvoraně Občanské záložny. Publiku byly představeny převážně vokální skladby českých skladatelů za doprovodu klavíru, samostatně se prezentoval také instrumentální soubor⁷¹. Všechny skladby byly řízeny sbormistrem Tomášem Hoffmannem. Pěvecký program doplnil svým přednesem o historii spolku místopředseda spolku Adolf Vlček. Čistý výnos z koncertu byl věnován Svatováclavskému daru pro Ústřední Matici školskou^{72, 73}

Spory mezi oběma pěveckými spolky však neustaly, naopak se vyhrtily roku 1903 po vydání rukopisu *15 let trvání ženského pěveckého spolku v Poděbradech* od Ludmily Zadinové, jenž byl předčítán na výborové schůzi mužského spolku. Předmětem konfliktu byly následující pasáže:

„Jaký div, že se takovému ctiteli hudby (p. Polanskému, pozn. aut.) v Poděbradech po ruchu hudebním stýskalo! Přičiňoval se on již dříve mezi pány ve zpěváckém spolku a v Besedě, nedovedu povědět, jak se mu při tom dařilo, jen tolik pamatuji, že za celou dobu svého pobytu v Poděbradech (od r. 1874, až do doby, o které mluvím), slyšela jsem mužský spolek zpívat snad jen dvakrát. O pohřbech zpíval ovšem častěji. Peníze měl prý ten spolek, také dosti hudebnin, ale zdá se, že neměl zpěvákův. Slavný rodák poděbradský, malíř a spisovatel Ludvík Kuba, tehdejší sběratel a vydavatel slovanských lidových písní, chtěl spolek povzbudit k činnosti tím, že by ho udal na hejtmanství pro neobdívání řádných schůzí, tak, aby toto pohrozilo – rozpuštěním spolku. Nevím, proč neprovedl, k čemu se chystal a o čem se mnou hovořil. Faktum je, že mužský pěvecký spolek existoval tehdy jen v Urbánkově hudebním kalendáři, kde o něm stávalo, že živoří. (...)

⁷¹ Na koncert byly vybrány následující skladby: *Pochod* Karla Bendla, *Hubička* Cyrila Metoděje Hrazdiry, *Staročeská* Jana Nepomuka Kroupa, *Suíta na českomoravské národní písně* Františka Gaala, *Zpěvy lidu českého* Jana Maláta, *Slavík* Josefa Lva a *Voračky* z „Psohlavců“ Karla Kovařovice. Hudební soubor zahrál *Slovanský tanec* č. 4 Antonína Dvořáka v úpravě pro smyčcový orchestr, harmonium a piano.

⁷² Nadace založená r. 1880 s cílem podporovat vznik a provoz menšinových českojazyčných škol v národnostně smíšených oblastech Rakouska-Uherska, především v českém pohraničí.

⁷³ SOKA Nbk, fond Hlahol, Plakátová dokumentace, programy, pozvánky, prozatímní inv. č. 63.

Spolek (ženský, pozn. aut.) přesídlil na to do hostince „u Kloudů“, kde měl zvláštní svoji místnost v prvním poschodí. Odtud přestěhoval se (když dostal výpověď), v roce 1894 do dívčí školy, kde mu ředitel její, p. Karel Bucek přišel vstříc s velkou laskavostí a ochotou a kde by byl zůstal bezpochyby až doposud, kdyby páni, kteří v r. 1896 se ustavili v řádném zase spolku, nebyli naléhali na to, aby dámy přesídlily s nimi do Občanské besedy, která nabídla nejen svoji místnost, ale i svoje piano spolkům k volnému používání.“⁷⁴

Mužského spolku se dotklo, že je v tomto pojednání líčen pouze v negativním světle, s cílem jej zesměšnit. Bylo požadováno veřejné vysvětlení. Ženský spolek v dopise odpověděl, že paní Zadinová jistě neměla takové úmysly, o nichž muži hovoří. Dále ubezpečil druhou stranu o vážnosti a lásce k ní a pokud je dále vyžadováno veřejné vysvětlení, nechť je svolána společná schůze. S tímto výkladem nebyl mužský spolek spokojen, avšak nechtěl dále rozdmýchávat spory, které nikam nevedly.⁷⁵

Rozpor byl vyložen ze strany ženského spolku v jednatelské zprávě o jeho činnosti za rok 1903–1904. Zde se uvádí, že zmínky o mužském sboru v „Dějínách ženského spolku“ byly nutné, aby se předešlo možným dezinterpretacím. Tak se totiž stalo v roce 1901, kdy mužský spolek slavil 40. výročí jeho založení. Vzhledem k tomu, že však téměř deset let nekonal schůze ani zábavy, vypůjčil si protokoly výborových schůzí a jednatelské zprávy od spolku ženského. Když pak Adolf Vlček na slavnostním koncertu k tomuto výročí přednesl nástin dějin mužského spolku, neuvedl, že v letech 1887–1895 byly koncerty a zábavy pořádané spolkem ženským a jednotliví muži zde vystupovali pouze jako hosté. Ženský spolek nechtěl kazit oslavy a nepravdivé údaje mlčky přešel, ovšem v „Dějínách ženského spolku“ již byly věci uvedeny na pravou míru. Vše vyvrcholilo zrušením součinnosti obou spolků.⁷⁶

⁷⁴ ZADINOVÁ, L.: *15 let trvání ženského pěveckého spolku v Poděbradech*, s. 4, 8.

⁷⁵ SOKA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Ženského pěveckého spolku, prozatímní inv. č. 33.

⁷⁶ SOKA Nbk, fond Hlahol, Jednatelská zpráva o činnosti Hlaholu, prozatímní inv. č. 36.

Mimo to byly rozepře rozdmýchány stěhováním spolkové místnosti do Občanské záložny (viz výše). Ženský spolek na tuto změnu přistoupil, avšak mrzelo jej, že muži se dámám vyhýbají a smíšené sbory se nacvičují zvlášť. Nakonec se mužský spolek nastěhoval zpět do cvičební místnosti ke Kloudům.⁷⁷

V témže roce (1903) bylo zakoupeno nové piano značky Bösendorf. Původně patřilo oběma spolkům, ale po předešlých neshodách ženský spolek vrátil mužskému jejich příspěvek, čímž se stalo koncertní křídlo pouze jeho majetkem.⁷⁸

Obrat ale nakonec přišel. V prosinci 1905 se sešly výbory *Zpěváckého a hudebního spolku* a *Ženského pěveckého spolku* a jednaly o přípravných krocích a zásadách ke sloučení. Ty byly schváleny na řádné valné hromadě v lednu 1906, čímž vznikl *Zpěvácký a hudební spolek Hlahol*.⁷⁹ Jeho účel zůstal v podstatě stejný: rozvoj a povznesení sborového zpěvu a instrumentální hudby. Ve stanovách bylo rovněž zaneseno, že obojím by měl být šlechtěn cit a podporováno vlastenecké smýšlení. Rozšířeny byly způsoby, jak tohoto účelu dosáhnout. Vyjma pravidelných zkoušek, veřejných vystoupení a styků s ostatními pěveckými spolky přibylo vyučování zpěvu, pořádání zábav a výletů, přednášky, rozpravy a spisy a podpora záslužných národních akcí.⁸⁰

4.2 DOBA ROZKVĚTU I NESNÁZÍ

Zkoušky *Hlaholu* se konaly v Občanské záložně na Jiřího náměstí jednou týdně dvě hodiny. Nejčastěji byly nacvičovány skladby od českých hudebních skladatelů, převážně od Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Pavla Křížkovského či Karla Bendla. Spolek vystupoval krom pravidelných samostatných koncertů a koncertů v rámci sjezdů Smetanovy pěvecké župy polabské při významných slavnostech a příležitostech (např. při vítání císaře Františka Josefa I. při návštěvě

⁷⁷ SOKA Nbk, fond Hlahol, Jednatelská zpráva o činnosti Hlaholu, prozatímní inv. č. 36.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly výborových schůzí, valných hromad zp. a hud.sp. spolku v Poděbradech, prozatímní inv. č. 3.

⁸⁰ SOKA Nbk, fond Hlahol, I. kniha jednatelská Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 7.

Poděbrad v červnu 1906 nebo na slavnosti otevření minerálních lázní v květnu 1908), účinkoval rovněž na cecilských večírcích a zábavách (např. masopustních, silvestrovských).⁸¹

V roce 1911 byl zvolen nový předseda spolku: Karla V. Topinku nahradil dosavadní místopředseda Adolf Vlček. Již o rok dříve nastala změna také na postu sbormistra, jež nyní zastával ředitel kůru František Procházka. Ten se zaměřil na provádění nejpřednějších českých oper, čímž *Hlahol* získal vysokou uměleckou úroveň. S velkým úspěchem se setkala premiéra Blodkovy opery *V studni* na jaře 1910 nebo *Prodaná nevěsta* v prosinci 1912.⁸² Dobový tisk zaznamenal následující:

„Provedení opery nejen všeobecně uspokojilo, nýbrž i namnoze překvapilo, neboť kromě pečlivého nastudování, jež již samo o sobě je chvály hodno, v některých úlohách projeveno bylo tolik pěveckých i hereckých schopností, že dojem ochotnictví při nich úplně se ztrácel. (...) A náš orchestr? Věříme, že měl těžkou práci s nacvičením, ale dostal svému úkolu; jistě polovina celé té slávy z Prodané nevěsty v Poděbradech po zásluze by měla náležeti jemu. Pan Procházka, jenž operu nastudoval, dirigoval a ještě také režíroval, zajisté byl s výsledkem, jehož tu docíleno, též spokojen.“⁸³

František Procházka. Uloženo ve SOKA Nymburk.

Do rozvoje spolkového života však citelně zasáhla první světová válka. Mnoho mužů bylo odvedeno, a tak byly zkoušky a koncerty *Hlaholu* značně omezeny – nemohlo se počítat se smíšenými skladbami. Spolek jako takový fungoval, ale účast byla slabá, scházel duševní klid, radost a spokojenost, což bylo způsobeno i častým stěhováním do provizorních cvičebních místností. Přesto si členové uvědomovali, jak

⁸¹ SOKA Nbk, fond Hlahol, I. kniha jednatelská Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 7.

⁸² SOKA Nbk, fond Hlahol, II. kniha jednatelská Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 8.

⁸³ SOKA Nbk, fond Hlahol, Soubor nalepených archiválií na kartonech, prozatímní inv. č. 92a.

důležitá je vzájemná morální podpora. Pravidelně byly ze strany spolku pořádány koncerty ve prospěch místních rodin chudých povolaných záložníků a sirotků po padlých vojínech. Během války *Hlahol* uspořádal 7 koncertů, z nichž byl čistý zisk vždy použit na dobročinné účely. Mimoto udržoval písemný kontakt s odvedenými nebo zajatci a byl oporou opuštěným ženám členů spolku.⁸⁴

4.3 ZA PRVNÍ REPUBLIKY

Konec první světové války a vznik samostatného československého státu byl pochopitelně uvítán s nadšením. Na oslavu prohlášení státu sehrál poděbradský ochotnický spolek Jiří 17. a 18. listopadu 1918 hru Ladislava Stroupežnického *Paní mincmistrová*, před níž zazpíval *Hlahol* státní hymnu *Kde domov můj?* a další vlastenecké písně *Lepá naše domovina*, *Hej, Slované* a *Chorál národa českého* (od K. Bendla).⁸⁵

20. léta

Dále pokračoval pěvecký spolek v aktivitách z doby před první světovou válkou. Scházel se k pravidelným zkouškám dvakrát týdně, v případě nutnosti třikrát až čtyřikrát, vystupoval na samostatných koncertech (za zmínku stojí provedení opery *Dalibor* v listopadu 1920), v rámci Smetanovy pěvecké župy polabské, na slavnostech k počtě českých skladatelů a dalších významných osobností (především Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Josefa Bohuslava Foerster, Tomáše Garrigua Masaryka, Jana Husa), pořádal zábavy. Často též spolupracoval s dalšími pěveckými spolky, např. Hlaholem vinohradským, Pěveckým sborem českých učitelů v Praze, Pěveckým sborem Čech v Plzni či Hlaholem v Čáslavi.⁸⁶

Rok 1921 se nesl ve znamení oslav 60. výročí založení spolku. Slavnostní koncert se konal v Občanské záložně pod taktovkou

⁸⁴ SOKA Nbk, fond Hlahol, II. kniha jednatelská Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 8.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

sbormistra Františka Procházky. Během večera se nejprve představil mužský a ženský sbor samostatně, na závěr pak vystoupily oba sbory společně. Jejich vystoupení byla střídána čistě instrumentálními čísly a také proslovem předsedy spolku Adolfa Vlčka. Skladby na programu pocházely výhradně od českých autorů: Karla Slavíka, Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Josefa Suka, Václava Štěpána, Ladislava Vycpálka, Františka Picky a Vojtěcha Říhovského.⁸⁷

V roce 1923 nastala změna na postu sbormistra, když Františka Procházku vystřídal okresní školní inspektor Antonín Munzar. O dva roky později rezignoval předseda spolku Adolf Vlček a jeho místo zaujal řídící učitel Jindřich Harapat-Jizerský.⁸⁸

V roce 1925 zemřel bývalý předseda spolku, ředitel chlapecké obecné i měšťanské školy Karel V. Topinka. K uctění jeho památky byl na návrh spolkového člena Josefa Navrátila založen fond na postavení pěveckého domu *Hlaholu* v Poděbradech, který nesl jméno zesnulého. Vklad do pokladny Topinkova fondu činil ze strany spolku 500 Kč. Dále byly získávány příjmy z dobrovolných darů, z výtěžků spolkových produkcí, z dopisních nálepek (jedna v hodnotě 20 haléřů), z tzv. cihel (každá po 1 koruně), účtenek a případně z vydražených věcí. Po necelých deseti letech činnosti činilo jmění Topinkova fondu cca 55 000 Kč. Prvním předsedou Topinkova fondu byl dlouholetý člen, jednatel a poté pokladník *Hlaholu*, ředitel měšťanské chlapecké školy Josef Novák (1926–1930). Ve funkci jej vystřídal Josef Truhlář (1931–1936). Na valné hromadě roku 1937 nebyly volby do přípravného výboru Topinkova fondu provedeny. Následujícího roku byl tento fond spojen pod správu *Hlaholu*.⁸⁹

V roce 1928 rezignoval na post sbormistra Antonín Munzar a byl vystřídán architektem Josefem Navrátilem. K oslavě 10. výročí samostatnosti Československé republiky uvedl společně s Divadelním

⁸⁷ SOKA Nbk, fond Hlahol, Plakátová dokumentace, programy, pozvánky, prozatímní inv. č. 63.

⁸⁸ SOKA Nbk, fond Hlahol, II. kniha jednatelská Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 8.

⁸⁹ SOKA Nbk, fond Hlahol, Topinkův fond – stavba Hlaholského domu, Památník přípravného výboru pro postavení pěveckého domu Hlaholu v Poděbradech lázních, prozatímní inv. č. 1.

spolkem Jiří operu *Starý ženich*.⁹⁰ Hlahol však nedisponoval vlastní cvičební místností, a tak se velmi často stěhoval do různých prostor ve městě, které byly aktuálně k dispozici. Během roku 1929 zkoušel nejprve v chlapecké škole, poté v Občanské záložně, aby se nakonec usídlil v místnosti restaurace *U Lva*.⁹¹ Přesto jeho vystoupení byla v místním tisku hodnocena kladně:

„Omlazený mužský a ženský sbor byl tentokráte k nepoznání a svými ukázkami, zvláště sborem Křížkovského „Utonulá“, Foersterovým smíš. sb. „Ukrajinská píseň“ a IV. výstupem z op. „Hubička“ se soly a smíš. sborem dokázali schopnost dopracovati se v přednesu určité umělecké úrovně. Krásná Smetanova „Píseň česká“ orchestrem doprovázená byla příliš mohutná pro poměrně malý sál Občanské záložny. (...) Dirigent koncertu p. arch. Navrátil potvrdil opětně, že jedině jeho zásluhou a obětavou pílí lze povznést a udržet výkonnost poděbradského Hlaholu na té pěkné úrovni, v jaké se nám v sobotu ukázal.“⁹²

30. léta

Počátek 30. let se pro spolek nesl ve znamení oslav 70. výročí jeho založení (1931). Ty začaly valnou hromadou spolku, na které byla *Hlaholu* za pěveckou činnost udělena zlatá historická medaile z rukou starosty Pěvecké obce československé. Poté byla zahájena týdenní výstava spolkových památek v zasedací síni obecního zastupitelstva na nové radnici. Večer téhož dne byl pořádán v poděbradském divadle slavnostní koncert. Jeho program byl sestaven převážně z nových skladeb českých autorů, kteří je věnovali spolku k jeho jubileu. Jmenovitě to byli skladatelé Norbert Kubát, Adolf Straka, Jaroslav Kříčka, Emanuel Konfršt a František Spilka. Jejich díla byla doplněna o instrumentální vstupy.⁹³ Koncert se odehrál pod vedením sbormistra Josefa Navrátila, jehož následující rok vystřídal ředitel kůru František Procházka, který

⁹⁰ Kronika Divadelního spolku Jiří, I. díl, s. 7.

⁹¹ SOKA Nbk, fond Hlahol, III. kniha jednatelská Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 9.

⁹² SOKA Nbk, fond Hlahol, Soubor nalepených archiválií na kartonech, prozatímní inv. č. 92a.

⁹³ SOKA Nbk, fond Hlahol, Plakátová dokumentace, programy, pozvánky, prozatímní inv. č. 63.

vedl sbor již v minulosti. Po Procházkově rezignaci roku 1936 nastoupil do funkce opět Josef Navrátil.⁹⁴

K tomuto výročí sepsal předseda spolku Jindřich Harapat-Jizerský kroniku *Hlaholu* za uplynulých 70 let a také kroniku Přípravného výboru pro postavení pěveckého domu Hlaholu v Poděbradech.

30. léta 20. století však v historickém kontextu nepřinesla mnoho radosti. Hospodářská krize přišla do Československa s určitým zpožděním, ale dotkla se všech obyvatel. „*Národ náš prožívá v přítomné době nejen těžkou krizi hospodářskou, nýbrž i mravní. Letošní oslavy památky Husovy mají tím větší význam, a proto jest třeba, aby účast při nich byla co největší.*“⁹⁵

Ano, v hudbě nalézali lidé morální podporu a celistvost. Zajímavým realizovaným nápadem spolku se staly vzpomínkové večery se staršími členy, kteří vyprávěli o dřívějších časech, předávali své zkušenosti mladším, čímž udržovali kontinuitu činnosti. V roce 1931 čítal *Hlahol* 14 čestných, 134 činných a 332 přispívajících členů, celkem tedy 480!⁹⁶

Hlahol neustával ve své činnosti. Pořádal koncerty zahraničních sborů (např. zpěváckého spolku Čechů *Lyra* z Chicaga, bulharského pěveckého spolku *Gusta* ze Sofie či jihoslovanských pěvců *Grafika* z Lublaně), vystupoval při oslavách předních českých osobností, při významných událostech města a státu, nadále se účastnil župních sjezdů, koncertů a též Smetanova a Dvořákova festivalu (1934). V květnu 1935 doprovodil svým zpěvem odhalení památníku Bedřicha Smetany v poděbradském lázeňském parku, na jehož stavbě se též podílel.⁹⁷ Toto období bylo nejčinnější dobou spolku.

Velkou událostí se stalo otevření muzea *Hlaholu* v září 1934 na prvním nádvoří poděbradského zámku. Nápad vzešel od sbormistra

⁹⁴ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly schůzí výborů, členských a valných hromad Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 10.

⁹⁵ SOKA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

⁹⁶ *Památník Pěveckého a hudebního spolku „Hlahol“ v Lázních Poděbradech: vydáný k 70.letému jubileu spolku*, Poděbrady: nákladem Pěveckého a hudebního spolku „Hlahol“ v Lázních Poděbradech, 1931, s. 49.

⁹⁷ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly schůzí výborů, členských a valných hromad Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 10.

spolku Josefa Navrátila. Záštitu tehdy převzala městská rada, správní rada Uhličitých lázní a zřidel, Hellichovo muzeum Poděbradska, Pěvecká obec československá v Praze a Smetanova pěvecká župa polabská v Kolíně. Slavnost zahájil pěvecký spolek mužským sborem *Věno* od Bedřicha Smetany, následovaly projevy předsedy spolku Jindřicha Harapata-Jizerského a dalších hostů, delegátů a sdružení. Před samotnou prohlídkou muzea ještě zazněla státní hymna. Již v předvečer této ceremonie byl pořádán přátelský večírek s hudebním programem v režii *Hlaholu*.⁹⁸

Otevření muzea Hlaholu za přítomnosti generála Medka (uprostřed s kyticí). Uloženo v SOkA Nymburk.

Reakce na nově otevřené muzeum zachytily Poděbradské noviny z 12. října 1934: „Četní návštěvníci musea „Hlaholu“ jsou překvapeni a spokojeni jeho velkolepým uspořádáním a mnozí již obdarovali toto museum pěvecko-hudebními památkami ze svých bytů. (...) Museum „Hlaholu“ v lázeňských Poděbradech jest unikátem v pěvecko-hudebním světě, zvláštností Poděbrad. (...)“⁹⁹

Mezi nejvzácnější exponáty patřily tři antifonáře (dva ze 17. a jeden z 19. století), responsorium, spolkové kroniky, různé hudební nástroje, spolkové prapory, busty hudebních skladatelů, dubová truhla s umělecky řezanými výjevy z *Prodané nevěsty* či korespondence Emy Destiniové.

⁹⁸ SOkA Nbk, fond Hlahol, I. návštěvní kniha Hlaholského musea, prozatímní inv. č. 2.

⁹⁹ SOkA Nbk, fond Hlahol, Soubor nalepených archiválií na kartonech, prozatímní inv. č. 92a.

Dále bylo možno zhlédnout četné fotografie, diplomy, obraz čestných členů spolku, odznaky a další.¹⁰⁰

Muzeum se těšilo pravidelné návštěvnosti, mj. do něj zavítali hudební skladatelé Josef Bohuslav Foerster, Jaroslav Křička, herec Rudolf Deyl starší, operní pěvec a režisér Rudolf Fejfar, poděbradský malíř, spisovatel a etnomuzikolog Ludvík Kuba, dirigent Václav Talich nebo historik, profesor hudebních věd na Univerzitě Karlově a pozdější ministr školství Zdeněk Nejedlý.¹⁰¹

Rok 1935 začal odstoupením dlouholetého předsedy Jindřicha Harapata-Jizerského, kterého na postu vystřídal vrchní tajemník František Tyrychtr. Již o rok později byl zvolen předsedou spolku ředitel měšťanské dívčí školy Antonín Peckel, který svou funkci rovněž dlouho nezastával. Na začátku roku 1937 jej nahradil řídící učitel Čeněk Klásek.¹⁰²

Významným rokem se stal v historii *Hlaholu* rok 1936, a to hned ze dvou důvodů. Tím prvním byla oslava 75. výročí založení. Začala tradičně valnou hromadou, pokračovala večerním průvodem k pomníku Tomáše Garrigua Masaryka a k deskám padlých vojáků, kde byly položeny věnce. Následující den se v Poděbradech konal sjezd Smetanovy pěvecké župy polabské, který vyvrcholil slavnostním koncertem všech zúčastněných spolků. Na jeho programu byla díla od českých skladatelů.¹⁰³

Druhou nezapomenutelnou událostí se stalo slavnostní rozvinutí nového spolkového praporu ve dvoraně Občanské záložny. Prapor byl zhotoven podle návrhu čestného člena *Hlaholu* Alfonse Muchy, který se ceremoniálu osobně zúčastnil, v Jedličkově ústavu v Praze. Záštitu nad oslavou převzal okresní výbor, městská rada, Pěvecká obec československá a Smetanova pěvecká župa polabská. Na úvod zazněla

¹⁰⁰ SOkA Nbk, fond Hlahol, Soupis spolkových památek umístěných v Museu Hlaholu v zámku Poděbradech, prozatímní inv. č. 45.

¹⁰¹ SOkA Nbk, fond Hlahol, I. návštěvní kniha Hlaholského musea, prozatímní inv. č. 2.

¹⁰² SOkA Nbk, fond Hlahol, Protokoly schůzí výborů, členských a valných hromad Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 10.

¹⁰³ SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

Smetanova *Slavnostní ouvertura* v podání orchestru, následoval proslov předsedy spolku Jindřicha Harapata-Jizerského a poté již samotné rozvinutí. Před zatloukáním čestných hřebů a projevy hostů zapěl spolek skladbu Bohumila Vendlera *Pod starým praporem*, slavnost ukončila státní hymna.¹⁰⁴

Roku 1937 byla k životu přivedena myšlenka zřízení intonační školy v místní dívčí škole. Žáci měli být vzděláváni po teoretické i praktické stránce ve sborovém zpěvu a zároveň vychováni jako další generace *Hlaholu*. Začátek provozu byl stanoven na 1. ledna, zájem projevilo okolo 60 žáků, které měl vést učitel Dalibor Doubek. Ten ovšem žádné kroky nepodnikl, a tak členové výboru oslovili učitelku zpěvu městské hudební školy v Nymburce, slečnu Marii Kadavou, která nabídku přijala. Byly objednány Wünschovy Hudební tabule, zajištěno pianino od firmy Petrof, vytisknuty legitimace a omluvenky. Intonační škola byla otevřena 1. března 1937 za přítomnosti okresního školního inspektora, starosty města Poděbrady, předsedy místní školní rady a rodičů žáků. Vyučování probíhalo 2 hodiny po dva dny v týdnu, měsíční školné bylo stanoveno na 10 Kč (nakonec bylo sníženo na 8 Kč).¹⁰⁵ Intonační škola však neměla dlouhého trvání. Kvůli nedostatečnému počtu žáků (ve druhém roce jich docházelo do školy pouze 25 oproti původním 63) byla zavřena k 1. dubnu 1938.¹⁰⁶

Sbormistr Josef Navrátil ohlásil na počátku roku 1937 svou rezignaci, a to z důvodu pasivity činných členů, jejich malé morální povinnosti a pozvolného umírání *Hlaholu*. Vedoucím ženského spolku byl zvolen učitel Jan Komers, mužský a smíšený sbor dirigoval učitel Dalibor Doubek.

Mezitím se však přiostrhovala mezinárodní politická situace. Československá republika se jako středoevropský stát soustředila především na obranu. Členové poděbradského *Hlaholu* nezůstali vůči této

¹⁰⁴ SOKA Nbk, fond Hlahol, Plakátová dokumentace, programy, pozvánky, prozatímní inv. č. 63.

¹⁰⁵ SOKA Nbk, fond Hlahol, Intonační škola, Intonační škola – poznámky, prozatímní inv. č. 3.

¹⁰⁶ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly schůzí výborových, členských a valných hromad Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 11.

situaci lhostejní. Zúčastnili se např. manifestačního projevu Jednoty Československé obce legionářské v Poděbradech pod heslem „Mobilizace mravních sil národa na obranu státu“ nebo akce Odborového sdružení hudebníků v ČSR, která si dala za cíl uspořádat v určený den koncerty všech členů sdružení, výtěžek z nichž byl posléze věnován na obranu státu.¹⁰⁷

Kvůli důsledkům mnichovské konference v září 1938 byl zrušen Pěveckou obcí československou plánovaný hold pěvectva republiky a jejímu prezidentovi na Pražském hradě. Ze stejných důvodů byl odvolán koncert Smetanovy pěvecké župy polabské v Kolíně. Rovněž festival Pěvecké obce československé byl odložen na rok 1941/1942.¹⁰⁸

K lednu 1939 byl zvolen novým předsedou spolku úředník Občanské záložny hospodářské František Bašta ml. a novým sbormistrem ředitel kůru Josef Šéna.¹⁰⁹

4.4 DOBA NESVOBODY

Se vznikem Protektorátu Čechy a Morava nastaly velké změny. Ve smyslu vládního nařízení z března 1939 byly všechny spolky, zřízené podle zákona o právu spolčovacím z roku 1867, povinny nahlásit okresnímu úřadu, zda chtěly pokračovat ve své činnosti a čekat na potvrzení.

Poděbradský *Hlahol* tak učinil, ale vzápětí pocítil moc vyšších úřadů. Programy koncertů musely být dopředu schvalovány bezpečnostní policií. Pokud některé skladby nebyly v souladu s říšskou politikou, zasáhla cenzura. A tak byla např. z programu koncertu, konaného 18. dubna 1939, vyškrtána píseň *Chorál Čechův* od Arnošta Prause a nahrazena písní Josefa Bohuslava Foersterova *Velké, širé rodné lány*. Novou povinnost zařazovat na program díla od německých autorů se většinou ujal orchestr spolku, aby bylo nařízení učiněno zadost. *Hlahol*

¹⁰⁷ SOKA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly schůzí výborových, členských a valných hromad Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 11.

se nemohl příliš vzpírat ani přicházejícím požadavkům ohledně jeho vystupování. V březnu 1942 byl např. z příkazu Úřadu lidové osvěty dle výnosu krajského referenta veřejné osvětové služby v Kolíně nucen zazpívat českou píseň oslavného rázu při oslavě výročí vzniku Protektorátu Čechy a Morava.¹¹⁰

Přes ztížené podmínky činnosti (zkoušky se během válečných let konaly povětšinou jen jednou týdně) se *Hlahol* nevzdával svých idejí a zásad. Roku 1939 se vyjma koncertu uvedeného výše účastnil oslav památky Jana Husa, Dnu národní písně, spoluúčinkoval na Chodském večeru a na koncertu k oslavě 80. narozenin skladatele J. B. Foerster. Následujícího roku byl přítomen na koncertu Smetanovy pěvecké župy polabské v Čáslavi a uspořádal samostatný koncert v rámci celonárodní akce Národního souručenství Český hudební máj.¹¹¹

V roce 1941 si připomínal poděbradský *Hlahol* již 80. výročí svého založení, což chtěl oslavit sjezdem Smetanovy pěvecké župy polabské v Poděbradech. Nakonec však akce nebyla zrealizována, protože nebylo možno získat vhodné prostory k produkci a navíc většina župních spolků měla zabrané své zkušební místnosti pro vojenské účely. V rámci oslav *Hlahol* přesto uspořádal symfonický koncert k 100. výročí narození Antonína Dvořáka. Dále společně s Oratorním sdružením z Nymburka uvedl oratorium *Stabat Mater*, které znamenalo pro účinkující velký morální úspěch.¹¹²

Na valné hromadě v únoru 1942 byl sbormistrem *Hlaholu* ustanoven Antonín Hoffmann, ředitel kůru z Nymburka, který si byl vědom důležitosti české hudby a jednoty členů spolku v těžkých chvílích války. Poctivě dojížděl na zkoušky přes problémy s dopravou, vytrval ve svých názorech a přesvědčení o dobré věci. Pod jeho taktovkou zaznělo opět od spojených hudebních těles *Stabat Mater*, tentokrát v nymburském kostele. S Oratorním sdružením uspořádal *Hlahol* ještě jarní koncert

¹¹⁰ SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

¹¹¹ SOkA Nbk, fond Hlahol, Plakátová dokumentace, programy, pozvánky, prozatímní inv. č. 63.

¹¹² SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

v novém zámeckém divadle v Poděbradech. Poté začal nacvičovat Dvořákovu kantátu *Svatební košile*. Zkoušky však byly odloženy...¹¹³

Po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha bylo 27. května 1942 v Protektorátu Čechy a Morava vyhlášeno stanné právo. Veškerá česká shromáždění a kulturní akce byly zakázány, nekonaly se žádné pěvecké zkoušky, cvičení, kurzy, koncerty ani spolkové schůze. Zároveň byla založena masová organizace Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, která měla vychovávat českou mládež od 10 do 18 let podle idejí třetí říše. Podle jejího nařízení měly všechny pěvecké spolky povinnost přihlásit své členy mladší 18 let. Poděbradský *Hlahol* se rozhodl, že tak neučiní, protože nevýhody při vstoupení by jednoznačně převýšily ztrátu čtyř nezletilých členů. Nakonec i stanné právo bylo zrušeno, a to 3. července 1942.¹¹⁴

V roce 1943 vykazoval *Hlahol* poměrně málo činnosti, navíc neustále neměl vlastní budovu s vhodnou místností ke zkoušení. Navíc Hlaholské muzeum na poděbradském zámku bylo od roku 1943 na příkaz Němců vyklizeno a znovuotevřeno až na jaře 1946.¹¹⁵

V druhé polovině roku 1944 bylo v Protektorátu vyhlášeno totální válečné nasazení, což se projevilo také na poli kultury, hudbu nevyjímaje. Zkoušky pěveckých spolků se mohly nadále konat, spolkové schůze se však hlásily okresnímu úřadu. Podobně se muselo žádat o povolení koncertů v místě sídla spolku, koncertní výjezdy byly zakázány. A tak se např. nemohl uskutečnit sjezd Smetanovy pěvecké župy polabské, který měl uctít památku Bedřicha Smetany¹¹⁶.

Všichni však netrpělivě očekávali konec války. V dubnu 1945 se v Poděbradech ve velkém stavěly obranné úseky, čehož se zúčastnilo mnoho členů *Hlaholu*. Další odcházeli do pohraničí, tudíž na pravidelné zkoušky nezbýval čas. Ale účast na osvobození republiky se

¹¹³ SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ SOkA Nbk, fond Hlahol, I. návštěvní kniha Hlaholského muzea, prozatímní inv. č. 2.

¹¹⁶ SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

pochopitelně cenila více. Samostatný koncert spolek sice neuspořádal, přesto několikrát vystoupil, např. při pohřbu poděbradského občana generála Františka Bláhy, při tryzně za umučené spoluobčany nebo při vítání prezidenta Edvarda Beneše.¹¹⁷

Během válečných let zahynulo v koncentračních táborech celkem 6 členů pěveckého spolku, jmenovitě policejní komisař Leopold Bašta, advokát JUDr. Milan Zadina, pokladník Smetanovy pěvecké župy polabské pan Forman, pan Černý z Kolína a slečna Růžena Šantlová.¹¹⁸

4.5 V NOVÉM...

První poválečná léta

Jak jinak vnímat konec války než radostným způsobem. Květnové i následující dny, týdny a měsíce se nesly ve znamení oslav Rudé armády, vypořádání se s kolaboranty, nadějí v lepší budoucnost. Rovněž poděbradský zpěvácký spolek se s potěšením vrhl do práce. Účinkoval na slavnosti připomínající Mistra Jana Husa, při odhalení busty prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka v poděbradské nádražní hale, rovněž při odhalení Masarykova pomníku v poděbradském parku a odhalení desky studenta Karla Hampla, který nešťastně zahynul při květnovém střetu nacistů s ruskými vojáky. *Hlahol* dále nacvičil s ochotnickým spolkem Jiří Jiráskovu *Lucernu* a také se účastnil oslav Velké říjnové revoluce...¹¹⁹

Muzejní místnost, která i v prvních měsících po osvobození sloužila jako útočiště Němců a kolaborantů, přešla zpátky do rukou *Hlaholu* na konci roku 1945. Ihned se začalo s novou instalací sbírek a již v dubnu 1946 nalezneme v návštěvní knize muzea první podpisy návštěvníků.¹²⁰

První poválečný rok ale pěvecká spolková činnost upadala. Činných členů ubylo (i kvůli odchodům do pohraničních oblastí), zkoušky byly navštěvovány nepravidelně, koncerty se omezily na vystoupení v rámci

¹¹⁷ SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

¹¹⁸ SOkA Nbk, fond Hlahol, Protokoly schůzí výborových, členských a valných hromad Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 11.

¹¹⁹ SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

¹²⁰ SOkA Nbk, fond Hlahol, Protokoly schůzí výborových, členských a valných hromad Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 11.

Smetanovy pěvecké župy polabské a menší produkce. V roce 1947 nacvičil *Hlahol* s místním Divadelním spolkem Jiří hru J. K. Tyla *Fidlovačka*. V čele *Hlaholu* stanul místo Františka Bašty vrchní komisař Okresního národního výboru JUC Zdeněk Klemens, za sbormistra byl zvolen profesor hudby na reálném gymnáziu František Plojhar.¹²¹

Události roku 1948, kdy se k moci dostala komunistická strana, zasáhly do životů všech obyvatel země. Pěvecké spolky (ostatně jako každý) se měly podílet na vývoji lidově-demokratické republiky. V tomto duchu vznikl akční výbor Pěvecké obce československé (dále jen POČ), jenž sepsal akční plán s cílem plnit kulturně-politické a budovatelské úkoly národa. Bylo stanoveno ideové vedení spolků ve smyslu nového směru, prohloubení spolupráce s pěveckými soubory Slovenska, slovanských národů, dalších lidově-demokratických republik, ale také západních zemí. Dále měla POČ provázat svou činnost s Revolučním odborovým hnutím, Svazem československé mládeže, Jednotným svazem českých zemědělců a jejich pěveckými skupinami. Veřejná propagace sborového hnutí měla zvýšit hudební úroveň obyvatel Československa a tím přispět k novému socialistickému vlastenectví.¹²²

Konkrétní náplň akčního plánu vyjadřovala plnou podporu socialistických cílů vlády Klementa Gottwalda. Nejprve musel být vypracován nový organizační statut pěveckého československého hnutí tak, aby vznikla jedna velká pěvecká organizace. Poté měly pěvecké župy podávat návrhy na uplatnění obecných zásad v župním uspořádání a především se zapojit do akce 1. máje 1948. Pěvecké sbory měly také účinkovat na oslavách k 5. květnu s vybranými lidovými písněmi a tvorbou domácích skladatelů. Plnění akčního programu (případně kolektivní účast na pracovní brigádě) musely spolky hlásit předsednictvu Pěvecké a hudební obce československé (vznik sloučením Pěvecké obce

¹²¹ SOkA Nbk, fond Hlahol, Protokoly schůzí výborových, členských a valných hromad Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 11.

¹²² SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

československé s ÚFJ¹²³), která výsledky hlásila kulturnímu oddělení Ústředního akčního výboru Národní fronty.¹²⁴

Poděbradskému *Hlaholu* byla doručena výzva okresní rady osvětové při okresním národním výboru v Poděbradech, aby oznámil, co zařídil ve smyslu Košického vládního programu a příkazu vlády Klementa Gottwalda (očista členů, další kroky v případě existence akčního výboru). Odpověď byla stručná: očista členů nebyla zapotřebí, spolek se řídí společnými stanovami Pěvecké obce československé, které není nutno dokládat.¹²⁵

Prořídlé řady *Hlaholu* byly v poválečných letech doplněny několika nováčky, přesto počet činných členů nedosáhl ani 55 (mužů 26 a žen 27). Všeobecný zájem o spolkové aktivity upadal. Pozornosti se pěvecký spolek nedočkal ani ze strany místního národního výboru, který by mu přidělil stálou, vybavením odpovídající místnost pro zkoušky. Městská ani okresní rada osvětová žádným způsobem práci *Hlaholu* nepodpořily.

Na druhou stranu činnost spolku v roce 1948 výrazně vzrostla. Nejenže se zúčastnil pěveckých zájezdů do okolí, župního koncertu v Kolíně a uspořádal Cecilskou zábavu a samostatný koncert v Divadle Na Kovárně, ale účinkoval také při vzpomínce na Tomáše Garrigua Masaryka, při oslavě 1. máje, při zvolení prezidenta Klementa Gottwalda, při tryzně za Edvarda Beneše, v předvečer 28. října a při narozeninách Klementa Gottwalda...¹²⁶

Základem repertoáru zůstávaly skladby od českých autorů (obliba Smetany, Dvořáka či Foersterova neklesala), které byly doplněny o písně národů z východního bloku (nejčastěji ruské, ukrajinské či polské).¹²⁷

První pětiletka byla zahájena roku 1949. K cestě za socialismem se přidala také Pěvecká a hudební obec československá, která vybízela

¹²³ Zkratka ÚFJ pravděpodobně znamená Ústřední filharmonická jednota, ale z žádného důvěryhodného zdroje nebyla tato informace potvrzena.

¹²⁴ SOKA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ SOKA Nbk, fond Hlahol, Protokoly schůzí výborových, členských a valných hromad Hlaholu v Poděbradech, prozatímní inv. č. 11.

¹²⁷ SOKA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

spolky v ní sdružené, aby se držely akčního plánu. Na prvním místě stála spolupráce s celostátními organizacemi, např. s Revolučním odborovým hnutím, Svazem československé mládeže, Jednotným svazem českých zemědělců, Uměním lidu, Hudební a artistickou ústřednou či Syndikátem českých skladatelů. Důležitým článkem se stalo také sblížení s dělnickou třídou ve městech a venkovským pracujícím lidem, které se mělo odehrávat díky vystoupení jednotlivých spolků v závodech a na pracovištích. Koncerty však neměly být příliš odborné, měly zaujmout a zároveň proškolit veškerý lid, čemuž musel být přizpůsoben repertoár. Na první místo tak byly voleny lidové písně, následovány klasickými díly. Soubory měly také „ochotně“ uvádět hudební skladby pojednávající o nové době a skladatelé měli v tomto duchu tvořit díla další. Všeobecně byly pro vystoupení upřednostňovány kompozice optimistického rázu, jež posilovaly kolektivní cítění.¹²⁸

V roce 1949 dále nastala změna v uspořádání pěveckých spolků, které až do této doby spadaly pod Pěveckou obec československou. Nyní byl v důsledku požadavku sjednocení lidu pod celostátní organizace za novou vrcholnou základnu pěveckých souborů určen II. sektor Umění lidu. Činnosti, existence a svébytnosti jednotlivých spolků se výše uvedená úprava nedotkla.¹²⁹

V témže roce (po 88 letech své existence!) získal poděbradský *Hlahol* stálou zkušební místnost. Ta se nacházela v prvním patře starého, chátrajícího domu na Jiřího náměstí. Ačkoliv podmínky nebyly právě nejlepší, členové spolku se zde rádi scházeli nejen za účelem sborového zpěvu, ale také z důvodu milé, obohacující konverzace a zábavy po každé zkoušce.¹³⁰

¹²⁸ SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ Z rozhovoru s Vlastou Vaňoučkovou ze dne 24. 2. 2015.

50. léta

Počátek 50. let 20. století v Československu je synonymem pro nejtuzší represe, vykonstruované procesy, kolektivizaci, znárodňování, měnovou reformu atd. Záměrně vyvolávaný strach vytvořil tísnivou společenskou atmosféru.

Do historie poděbradského pěveckého spolku se výrazně zapsal rok 1951. V březnu byl zvolen staronovým sbormistrem zkušený Josef Navrátil, s ženským spolkem dále pracoval František Plojhar. Během roku si *Hlahol* také připomněl 90. výročí od svého vzniku, a to několika koncerty. Na jejich programech převládaly skladby od Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Josefa Bohuslava Foerster, Pavla Křížkovského a dalších českých tvůrců. Jeden koncert byl věnován pouze dílu Zdeňka Fibicha.¹³¹

Nejpodstatnější změna se odehrála v září 1951, kdy se *Pěvecký a hudební spolek Hlahol* ve smyslu Soběslavského plánu kulturně osvětové činnosti včlenil do Závodního klubu zaměstnanců školství a osvěty Revolučního odborového hnutí v Poděbradech. Tím spolek zanikl a byl vymazán ze zdejšího spolkového katastru.¹³²

Zde ovšem historie nekončí. Po celá 50. léta spolek nadále fungoval a vystupoval pod názvem *Pěvecký a hudební odbor Hlahol Domu osvěty v Poděbradech*. Prezentoval se různými koncerty, např. tradičním jarním, k roku české hudby nebo k nějakému výročí, účinkoval na Velikonoce a Vánoce v kostele římskokatolické církve, účastnil se Svátku pěvců pražského kraje či Pěveckého festivalu v Benátkách nad Jizerou, mimo to organizoval také koncerty jiných hudebních těles. Často spolupracoval s poděbradským Divadelním spolkem Jiří, s nímž uvedl *Polskou krev* (1952), *Českou polku* (1953), *Vinobraní* (1954).¹³³

O *České polce* je zaznamenáno v kronice Divadelního spolku: „*Tato hra se zpěvy a tanci za spoluúčasti „Hlaholu“ a za přítomnosti autora*

¹³¹ SOkA Nbk, fond Hlahol, Plakátová dokumentace, programy, pozvánky, prozatímní inv. č. 63.

¹³² SOkA Nbk, fond Hlahol, Korespondence Hlaholu, prozatímní inv. č. 34.

¹³³ Z rozhovoru s Vlastou Vaňoučkovou ze dne 24. 2. 2015; SOkA Nbk, fond Hlahol, Plakátová dokumentace, programy, pozvánky, prozatímní inv. č. 63.

*Vojty Válka měla obrovský úspěch a byla 8x opakována při zcela vyprodaném divadle.*¹³⁴

Česká polka za přítomnosti autora Václava Válka. Foto: soukromý archiv Vlasty Vaňoučkové.

Rovněž *Vinobraní* Oskara Nedbala si zasloužilo komentář: „V premiéře vystoupil jako host miláček tehdejších žen Jára Pospíšil. Pro velký úspěch hráno rovněž 8x. Pro zajímavost nutno uvést ten fakt, že pan Jaroslav Janovský zasáhl do původní předlohy libretistické a tak se stalo, že v duetech s Járrou Pospíšilem, který znal původní text, zpívala Liduška v podání M. Bortlíkové jiný text. Ostatně – v tu dobu se do kultury nesmyslně zasahovalo, aby alespoň kus z části odpovídal té době. V dalších reprízách už bylo vše v pohodě a všichni předvedli vynikající zážitek.“¹³⁵

Nejčastěji byly pro stálý repertoár vybírány sborové party z operet, oper nebo kantáty (mnohdy za doprovodu orchestru) od Smetany, Dvořáka, Foerster, Kovařovice či Křičky. Programy koncertů byly

¹³⁴ Kronika Divadelního spolku Jiří, I. díl, s. 23.

¹³⁵ Tamtéž, s. 24.

podrobeny kontrole osvětového odboru, který rozhodoval, zda mají zvolené skladby dělnickému člověku co říci. Pokud nikoliv, byly jednoduše vyškrtnuty. Aby se navíc dané vystoupení vůbec mohlo uskutečnit, musely zaznít dvě sovětské nebo budovatelské písně.¹³⁶

Zánik pěveckého spolku

Hlahol pod správou místního kulturního střediska dlouho nevydržel. Muzeum bylo ze zámku vystěhováno do sklepa staré radnice (poslední záznam v kronice muzea je z roku 1952). Existují záznamy, že se spolek sice připravoval na sté oslavy svého založení, dříve se však rozpadl. Několik milovníků sborového zpěvu se stalo členy nymburského Hlaholu, kde se v tu dobu soustředilo veškeré pěvectvo z okresu.¹³⁷

Tím skončila historie nejstaršího spolku v Poděbradech, jež se psala bezmála sto let.

¹³⁶ Z rozhovoru s Vlastou Vaňoučkovou ze dne 24. 2. 2015.

¹³⁷ Soukromý archiv paní Vlasty Vaňoučkové, dopis od Josefa Navrátila ze dne 22. 7. 1970.

ZÁVĚR

Závěrem se ohlédneme za působením a významem pěveckého spolku v Poděbradech. První roky jeho existence se vyznačovaly usilovnou prací, jež byla u publika neznalého sborového zpěvu a orchestrální hudby vysoko ceněna. Zároveň však počátky spolku nebyly jednoduché, neboť se s nadšením zapojil do zpěvu národních písní na veřejnosti, což nebylo tehdejšími poděbradskými mocnářům po chuti.

Od konce 70. let 19. století činnost spolku ochabla a byla obnovena až v polovině 90. let 19. století na základě impulsu ze strany nově vzniklého ženského pěveckého spolku. Obě tělesa se spojila v jedno pod názvem *Zpěvácký a hudební spolek Hlahol* roku 1906. Následovalo období rozkvětu a úspěchů, které však přerušila první světová válka. Ačkoliv spolek neprožíval radostné chvíle, jeho činnost neustala, ba naopak se stala povzbuzením a morální podporou v této zlé době.

Za první republiky plnil *Hlahol* nadále kulturní a společenskou úlohu: pravidelně koncertoval, pořádal zábavy, večírky, účastnil se významných akcí města, šířil českou hudbu. Otevřel vlastní muzeum a taktéž intonační školu. Bohužel s koncem 30. let 20. století přišlo další smutné období v dějinách lidstva.

Během druhé světové války pěvecký spolek neslevil ze svých zásad a cílů, státu zůstal věrný zpěvem a hraním českých skladeb. Jeho práce, upřímnost a zdatnost přispěly k zachování síly a národního charakteru.

V poválečných letech *Hlahol* pokračoval v chvályhodné činnosti, avšak jeho samostatná existence záhy skončila včleněním do místního Závodního klubu zaměstnanců školství a osvěty Revolučního odborového hnutí. I v 50. letech 20. století spolek veřejně vystupoval, převážně s místním divadelním spolkem, ale jeho energie se pomalu vytrácela. Kdy přesně se rozpadl, není zaznamenáno, jisté ovšem je, že plány na oslavy stého výročí založení již nebyly naplněny.

Poděbradský *Hlahol* se prostřednictvím národních písní zasloužil o šíření a posílení české kultury a hrdosti. Jen samotné heslo „*Zpěvem k srdci, srdcem k vlasti!*“ charakterizovalo hlavní cíl spolku, jenž byl

naplňován za všech okolností. Lidé se ve svém volném čase rádi scházeli ke společné aktivitě a projevovali svou lásku ke zpěvu a zemi, jež je naplňovala potěšením. Pochopitelně že mimo období rozkvětu a radosti nastaly časy úpadku i lhostejnosti, avšak díky svým idejím a morálnímu odkazu šel *Hlahol* vždy příkladem a dokázal zvítězit nad nezájmem ze strany členů nebo nepřízní vnějších okolností. Důkazem toho budiž fungování spolku za první i druhé světové války, které pro něj byly velkou zkouškou.

Předložená diplomová práce představuje *Zpěvácký a hudební spolek Hlahol* v Poděbradech v průběhu jeho téměř stoleté historie na základě dostupných pramenů. Výsledný příběh není pojat jako vyčerpávající popis událostí, záměrem bylo vylíčit důležité okamžiky, které vytvořily a ovlivnily současný obraz poděbradského *Hlaholu*. Možností, jak jej doplnit, nezbývá mnoho. V současnosti totiž žijí jen dvě bývalé činné členky spolku, jež pamatují jeho působení v 50. letech 20. století. První se s radostí podílela na vzniku této práce, druhé bohužel neslouží zdraví. Historie *Hlaholu* by teoreticky mohla být prohloubena soukromými materiály dalších členů, které by našli jejich potomci nebo jiní příbuzní. Předložená práce tak sice skrývá nezodpovězené otázky, přesto je prvním souhrnným odborným dílem o poděbradském pěveckém spolku.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

I. PRAMENY

a) Archivní prameny

Státní okresní archiv Nymburk se sídlem v Lysé nad Labem

fond *Hlahol – zpěvácký a hudební spolek Poděbrady*

TOPINKA, Karel V.: *Z mých pamětí* [rukopis], [Poděbrady], 1916, prozatímní inv. č. 67

ZADINOVÁ, Ludmila: *15 let trvání ženského pěveckého spolku v Poděbradech* [rukopis], [Poděbrady], 1903, prozatímní inv. č. 66

Polabské muzeum Poděbrady, Archiv Polabského muzea

fond *Hlahol Poděbrady*, přírůstková č. 287/86, 288/86

b) Tištěné prameny

BOUČEK, Bohumil: *Zápisky praktického lékaře MUDr. Bohumila Boučka v Lázních Poděbradech 1873–1923*, Poděbrady: vlastním nákladem, 1923.

Památník Pěveckého a hudebního spolku „Hlahol“ v Lázních Poděbradech: vydaný k 70.letému jubileu spolku, Poděbrady: nákladem Pěveckého a hudebního spolku „Hlahol“ v Lázních Poděbradech, 1931.

PROCHÁZKA, František: *Historie literátského kůru poděbradského a vynikající hudebníci z Poděbradska od r. 1550*, Poděbrady: nákladem vlastním, 1934.

c) Dobový tisk

Věstník Poděbradska a sousedních okresů: rozhledy historické, topografické, statistické, národopisné, školské, Poděbrady: V. Hoblík, 1904.

Vlastivědný zpravodaj Polabí, Poděbrady: Polabské muzeum, 1969.

d) Archivy soukromých osob

osobní archiv Bohumila Balcara, Poděbrady

osobní archiv Divadelního spolku Jiří, Poděbrady

osobní archiv Vlasty Vaňoučkové, Poděbrady

e) Vzpomínky pamětnice (přepis rozhovoru v držení autorky práce)

Vlasta Vaňoučková, Poděbrady

II. LITERATURA

BERKOVEC, Jiří: *Slavný ouřad učitelství: Kapitoly o kantorech a jejich hudbě*, Příbram: Městský úřad Příbram, 2001, ISBN: 80-238-7750-X.

BĚLINA, Pavel: *Dějiny zemí Koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu*, 3. vydání, Praha – Litomyšl: Paseka, 1995, ISBN: 80-7185-006-3.

ČAPKA, František: *Slovník českých a světových dějin*, Brno: CERM, 1998, ISBN: 80-7204-081-2.

ČERNÝ, Jaromír a kol.: *Hudba v českých dějinách: od středověku do nové doby*, Praha: Supraphon, 1983.

EFMERTOVÁ, Marcela – SAVICKÝ, Nikolaj: *České země 1848–1918, díl I.: Od březnové revoluce do požáru Národního divadla*, Praha: Libri, 2009, ISBN: 978-80-7277-171-4.

HANUŠ, Jiří: *Historie moderní doby: Rozhovory o základních pojmech, událostech a problémech 19. století*, Brno: Barister & Principal, 2004, ISBN: 80-86598-64-0.

HROCH, Miroslav: *V národním zájmu*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999, ISBN: 80-7106-298-7.

JANÁK, Jan: *Morava v národním a politickém duchu 19. století*, Brno: Matice moravská, 2007, ISBN: 978-80-86488-03-5.

KAVKA, Tomáš: Umělecké spolky a jejich funkce při formování občanských kultur 19. století, in: KLADIWA, Pavel – ZÁŘICKÝ, Aleš (eds.): *Město a městská společnost v procesu modernizace 1740-1918: výstup z vědeckého semináře ..., pořádaného katedrou historie a Centrem pro hospodářské a sociální dějiny Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě ve spolupráci s Historickým ústavem Akademie věd České republiky v Praze ve dnech 6. a 7. listopadu 2008 v prostorách auly Ostravské univerzity*, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 119-130, ISBN: 978-80-7368-688-8.

KUKLÍK, Jan a kol.: *Vývoj československého práva 1945-1989*, Praha: Linde, 2009, ISBN: 978-80-7201-741-6.

- MRZENA, Martin: *Právo spolků v 19. a na počátku 20. století* [rukopis], diplomová práce, Olomouc: Univerzita Palackého, Právnická fakulta, 2010.
- OČADLÍK, Mirko – SMETANA, Robert (eds.): *Československá vlastivěda, díl IX. Umění, sv. 3 hudba*, Praha: Horizont, 1971.
- RAK, Jiří: *Bývali Čechové...: české historické mýty a stereotypy*, Jinočany: H&H, 1994, ISBN: 80-85787-73-3.
- ŠMILAUEROVÁ, E.: *Poděbrady v proměnách staletí: 1. díl (do roku 1850)*, Praha: Skriptorium, 2001, ISBN: 80-86197-30-1.
- ŠMILAUEROVÁ, E.: *Poděbrady v proměnách staletí: 2. díl (1850–1948)*, Praha: Scriptorium, 2005, ISBN: 80-86197-62-X.
- ŠTAIF, Jiří: *Obezřetná elita: česká společnost mezi tradicí a revolucí 1830–1851*, Praha: Dokořán, 2005, ISBN: 80-7363-014-1.
- URBAN, Otto: *České a slovenské dějiny do roku 1918*, 2. vydání, Praha: Aleš Skřivan ml., 2000, ISBN: 80-902261-5-9.
- VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém: *České právní dějiny*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, ISBN: 978-80-7380-127-4.

III. INTERNETOVÉ ZDROJE

DRAŠAROVÁ, E.: *Stát, spolek a spolčování* [online], in: *Paginae historie: sborník Státního ústředního archívu v Praze*, Praha: Státní ústřední archiv v Praze, 1992, s. 1–2, ISSN: 1211-9768, [cit. 2015-02-02], PDF formát, dostupné z: <http://www.nacr.cz/E-publ/paginae/fulltext/1993/Drasarova.pdf>.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: *Informace o změně právní úpravy sdružovacího práva* [online], dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-zmene-pravni-upravy-sdruzovaciho-prava-od-1-ledna-2014.aspx>, cit. [2015-01-20].

LENDEROVÁ, Milena a kol.: *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století, II. díl: Život všední i sváteční* [online], Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005, ISBN: 80-7194-756-3, [cit. 2015-02-02], PDF formát, dostupné z: <http://uhv.upce.cz/upload/skriptum.pdf>.

Patent císařský, daný dne 26. listopadu r. 1852, pro celou říši, vyjímaje hranici vojenskou, jímžto se vydávají nová ustanovení o spolcích (zákon spolkový) [online], [cit. 2015-02-03], dostupné z: http://spolky.profitux.cz/zakony/z_1852c.html.

Unie českých pěveckých sborů [online], [cit. 2015-03-30], dostupné z: <http://www.ceskesbory.cz/08-01-index.php>.

Ústavní zákon ze dne 9. května 1948 – Ústava Československé republiky [online], [cit. 2015-03-08], dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html.

Základní zákon státní daný dne 21. prosince 1867 o obecných zákonech občanů státních v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených [online], [cit. 2015-02-03], dostupné z: <http://www.vakobobri.cz/index.php/stazeni/file/13-rakouska-ustava-%28zakladni-zakon-statni%29-142-1867>.

Zákon ze dne 15. listopadu 1867 o právě spolčovacím [online], [cit. 2015-02-03], dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/134-1867.htm>.

Zákon ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky [online], [cit. 2015-03-08], dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html.

RESUMÉ

The diploma thesis presents Hlahol Singers Society in Poděbrady during its nearly century long history. It focuses primarily on important moments in the general historical context that created and influenced current image of Hlahol in Poděbrady. It is trying to find ways (means) how to expand chosen topic.

There hasn't been written any scientific literature for the assigned topic. The main source was the archive State District Archive Nymburk based in Lysá nad Labem. The thesis was enhanced by interview with a former member of the society which added a personal dimension to the work.

The resulting story behind still has a few unclear questions, but it is the first summary professional work of Hlahol Singers Society in Poděbrady, which is beneficial not only for the history of Poděbrady, but it enriches the music field of study.

PŘÍLOHY

Fotografie

- Č. 1 **Výbor Ženského zpěváckého spolku (1896).**
Uloženo ve Státním okresním archivu Nymburk se
sídlem v Lysé nad Labem (dále jen SOkA Nymburk).
- Č. 2 **Předseda Hlaholu v letech 1900–1911 Karel V.
Topinka.**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 3 **Výjev z opery Dalibor (1920).**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 4 **Smetanova oslava pořádaná poděbradským
Hlaholem (1924).**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 5 **Sbormistr Hlaholu Josef Navrátil.**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 6 **Předseda Hlaholu v letech 1925–1931 Jindřich
Harapat-Jizerský.**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 7 **Členstvo Smetanovy pěvecké župy polabské na
pěveckém festivalu v Praze (1928).**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 8 **Udělení Zlaté historické medaile od Pěvecké obce
československé (1931).**
Uloženo v SOkA Nymburk.

- Č. 9 **Nový prapor spolku zhotovený podle návrhu Alfonse Muchy ve vyšíváčských dílnách Jedličkova ústavu v Praze (1936).**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 10 **Návštěva J. B. Foerster (vpředu s hůlkou) v Poděbradech (1939).**
Foto: soukromý archiv Vlasty Vaňoučkové.
- Č. 11 **Ženský sbor poděbradského Hlaholu (1951).**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 12 **Mužský sbor poděbradského Hlaholu (1951).**
Foto: soukromý archiv Bohumila Balcara.
- Č. 13 **Spolkové šerpy.**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 14 **Spolkový odznak z roku 1897.**
Uloženo v SOkA Nymburk.
- Č. 15 **Vyšívání emblém k 75. výročí (1936).**
Uloženo v SOkA Nymburk.

Textové přílohy

- Č. 1 **Přehled členství Zpěváckého a hudebního spolku Hlahol v Poděbradech v různých organizacích a spolcích (1931).**
Uvedeno v Památku vydanému k 70letému jubileu spolku.
- Č. 2 **Přehled repertoáru spolku k roku 1923.**
Uloženo v SOkA Nymburk.

Fotografie

Č. 1 Výbor Ženského zpěváckého spolku (1896).

Č. 2 Předseda Hlaholu v letech 1900-1911 Karel V. Topinka.

Č. 5 Sbornistr Hlaholu Josef Navrátil.

Č. 6 Předseda Hlaholu v letech 1925–1931
Jindřich Harapat-Jizerský.

Č. 7 Členstvo Smetanovy pěvecké župy polabské na pěveckém festivalu v Praze (1928).

Č. 8 Udělení Zlaté historické medaile od Pěvecké obce československé (1931).

Č. 9 Nový prapor spolku zhotovený podle návrhu Alfonse Muchy ve vyšivačských dílnách Jedličkova ústavu v Praze (1936).

Č. 10 Návštěva J. B. Foerster (vpředu s hůlkou) v Poděbradech (1939).

Č. 11 Ženský sbor poděbradského Hlaholu (1951).

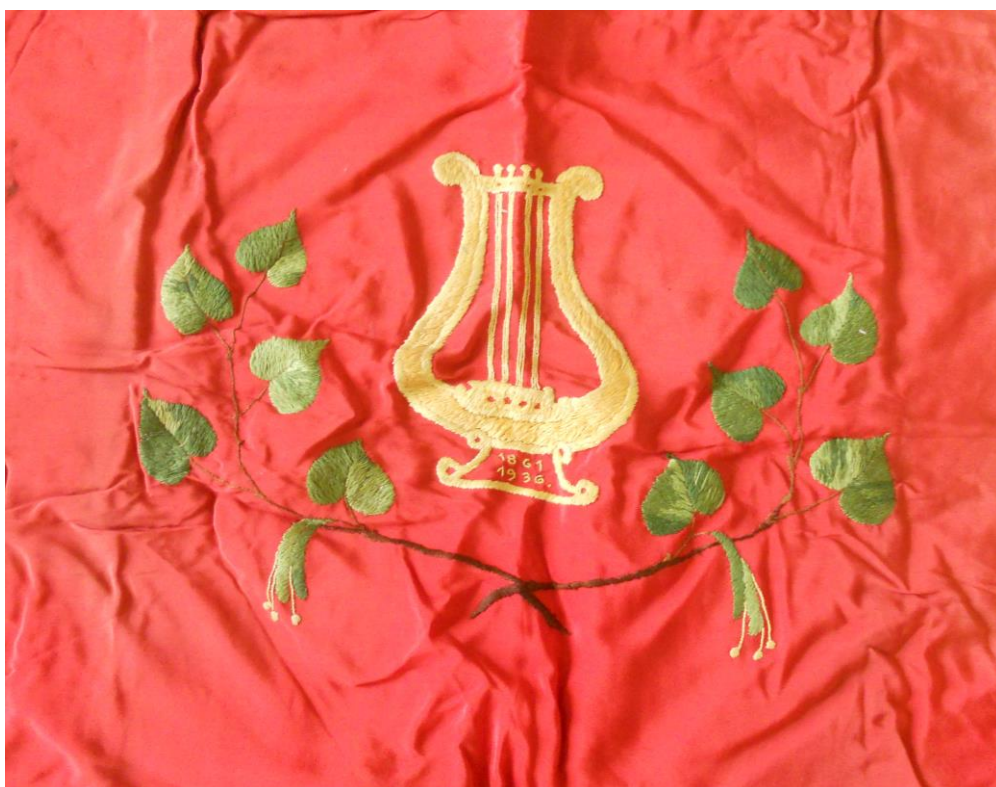
Č. 12 Mužský sbor poděbradského Hlaholu (1951).

Č. 13 Spolkové šerpy.

Č. 14 Spolkový odznak z roku 1897.

Č. 15 Vyšívaný emblém k 75. výročí (1936).

Textové přílohy

Č. 1 Přehled členství Zpěváckého a hudebního spolku Hlahol v Poděbradech v různých organizacích a spolcích (1931)

Zpěvácký a hudební spolek Hlahol v Poděbradech byl v 70. roce od svého založení (1931):

- řádným členem Pěvecké obce československé v Praze,
- řádným členem Smetanovy pěvecké župy polabské,
- řádným členem Mozartovy obce v Praze,
- řádným členem sboru pro postavení památníku Bedřicha Smetany v Poděbradech,
- řádným členem družstva pro stavbu sokolovny v Poděbradech,
- přispívajícím členem bratrského pěveckého spolku Lumír ve Vídni,
- přispívajícím členem Umělecké besedy v Praze,
- zakládajícím členem spolku divadelních ochotníků Jiří v Poděbradech,
- zakládajícím členem spolku pro postavení a udržování Smetanova domu POČ v Praze,
- zakládajícím členem sboru pro postavení pomníku Bedřichu Smetanovi v Praze,
- zakládajícím členem sboru pro postavení Jiříkova divadla v Poděbradech.¹³⁸

¹³⁸ *Památník Pěveckého a hudebního spolku „Hlahol“ v Lázních Poděbradech*, s. 47.

Č. 2 Přehled repertoáru spolku k roku 1923

MUŽSKÉ SBORY

Abt, František	Nedělní jitro Pěvcovo loučení Píseň cestujících po vlasti Za svítání
Bazin, František	Křižáci na moři
Becker, Valentin Eduard	Mše vokální Pochod
van Beethoven, Ludwig	Miserere (žalm 50. česky)
Drahlovský, Josef Čapka	Čáry Domluva Fěrtóšek Rozloučení Rozmarýn Tužby
Drahorád, Josef	Honza v nebi Sbor na oslavu J. A. Komenského
Durante, Francesco	Mše pro 3 hlasy a capella
Dvořák, Antonín	Místo klekání Nepovím Opuštěný Žal
Essner	Můj andílek
Fibich, Zdeněk	Vytrvej!
Fidler, Bohumil	Po sňatku Před sňatkem
Foerster, Antonín	Milica Njegabná!
Formánek, Josef	Válečná
Friml, Rudolf (upravil Spilka)	Z písní Závěšových
Friml, Václav	Pochod: Pějme, bratři, na zdar vlasti Po sňatku

Friml, Václav	Při sňatku
Führer, Robert	Mše pro mužské hlasy
Glinka, Michail Ivanovič	Urá!
Gregora, František	Dratarik
Hartl, František	Pohřební
Haydn, Michael	Hymna národní
	Venerabilis barba capucinatorum
Heller, Ferdinand	Husitská (dle Krova)
	Kadrilla z českých nár. písní
	Kadrilla z moravských nár. písní
	Na oslavu sňatku korunního prince Rudolfa
Hendrych, Čeněk	Povzbuzení ku zpěvu
Hennig, Karl	Žabí kantáta
Hermes	Ó růže má!
Hlaváč, Vojtěch	Hymna Puškinova
Hlinka, Ludvík	Zpěv Sirotků
Hnilička, Alois	A co dále, to nepovím
	Vojenská
	Zpěv mladců
Horák, Václav Emanuel	Dárek z lásky
	Píseň milosti
	Píseň při draní
	Plaché dívčiny
	Stáza čarodějnice
	Zastaveníčko (Pohled, krásná)
	Zpěvem k srdci
Hořejšek, Václav	Pečlivá milá
Hykeš, Václav	Moravské zpěvy lidové
Hynek	Sousedská
Chmelíček, Josef	Mše (jerusalémská)
Chvála, Emanuel	Červená voda
	Lásky osení
Janák, Jan (st.)	Anděle Boží!

Janák, Jan (st.)	Svatý Václave!
Jandera, Jan	Dokonal jest Kristus vznešený
Jarý, J.	Čtverylka z českých písní
Javůrek, Antonín	Skřivánek
Jelen, Alois	Dlouho buď zdrav!
	Milenka
	My, čeští manové
	Tobě, drahý
	Vše jen ku chvále
	Vzhůru, bratři
Jenko, Davorin	Naprej!
Jeremiáš, Bohuslav	Čtverlístek z národních písní
	Hej Slované!
	Národu
Jindřich, Jindřich	Chorál: Pod křídla Tvoje
	Svatý Václave!
Jirges, Petr	Píseň Šumavana
z Káanů, Jindřich	Měsíční noc
	Nářek
	Výstraha
Kalivoda, Václav Jan	Česká píseň (z něm. Das deutsche Lied)
Kavan, František	Cikánská
	Češky
	Památce J. A. Komenského
	Večerní
Kern	Kadrilla z národních písní
Klička, Josef	Naše perla
Knahl, Jan Křtitel	K svatému Duchu (původ. O lux beata Trinitas)
	Při modlení
	Touha (Tam tichou nad Lužnicí)
	Toť lásky hlas!
	Věj, větěrku!

Knahl, Jan Křtitel	Zastaveníčko
Knittl st., Karel	Pro krále a vlast
	Sláva českému zpěvu
	Smírná
	Šablenka
	Žežulinka
Knittl, Karel	Píseň práce
	Starý zahradníček
Koenen, Friedrich	Mše pro 3 hlasy
Kocián, Jaroslav	Domov
	Jabloňka
	Země jindy a nyní
	Zpěv slavnostní: Přilétla píseň
Kolář, Emil	Holubice
	Loučení
	Nešťastná milá
	Nešťastný milý
	Přemlouvání
Krejčí, Josef	Jarní
	Již svítá
	Te Deum laudamus
Krov, Josef Theodor – Heller, F.	Husitská
Křídlo, Beda	Mrtvá láska
Křížkovský, Pavel	Čáry
	Dar za lásku
	Odvedeného prosba (2x: Des, C dur)
	Převozníček
	Requiem
	Sv. Cyrill a Metoděj
	Šavlička
	Utonulá
	Vesna
	Výprask
	Zatoč se!

Křížkovský, Pavel	Žaloba
Kubát, Norbert	Čím srdce, čím jsi zhřešilo
	Čtyři svatební sbory
	Heslo
	Kvetou růže
	Přípitek
Kücken, Friedrich Wilhelm	Slib
Kunz, Tomáš Antonín	Jenom s kuráží
Lachner, Franz	Plavci na Vltavě
Laub, Váša	Zamítnuté pozvání
Lev, Josef	Česká muzika
	Koroptvičky
	Ó hory, hory!
	Slavík
	Vlaštovičky
Lisinski, Vatroslav	Poputnice hrvatskago junaka
	Predivo je prela
Lorenz, František Mirovít	Lovecká
Lžičar, Slavoljub	Četvorka
Mahler, Robert	Hej, šenkýři!
	Soumrak
Malát, Jan	Chudá láska
	Hajdaláci
	Kyrysník
	Máje
	Modlitba
	Pohřební: Hrůzy den
	Raci
	Útěcha
	Zpěvy lidu českého
Martinovský, Jan Pavel	Duše lidská
	Pocestný
Mazánek, Václav	Už ho vedou Martina
Mendelssohn-Bartholdy, Felix	Duryňská národní

Mendelssohn-Bartholdy, Felix	Odchod myslivců
Měchura, Eugen Leopold	Zastaveníčko
	Zpěv podloudníků
Müller	Slyšíte zvonků znění
Nápravník, Eduard	Lovecká
	Vávra
Národní	Ach, prší, prší rosička
	Bolení hlavy
	Dar na rozloučenou (upravil Veit)
	Hornolužická
	Jsou, jsou na potoce ráčata
	Kdybys měla, má panenko
	Kdyby moje milá...
	Moravská: Aj, čo by bola
	Otázka
	Prstýnek
	Ruské
	Růžin bol
	Srbské (upravil Tovačovský)
	Stesk
	Teče voda proti vodě (Procházka)
	Výstraha
	Ztráta
Nesvadba, Josef	Lásky touha
Nešvera, Josef	Anděl strážce
	Modlitbička
	Ten boží svět
	Ty hvězdičky tak drobounké
	Vše ve světě teď usnulo
Neumann, František	Letní noc
	Mordéři
Nováček, Martin	Mlatečká
Novotný, Václav Josef	Jarní večer
	Jsme svoji! (od Smetany)

Novotný, Václav Josef	Lípy
	Pívali Čechové
Omáčka, Josef	Píseň Čechů
da Palestrina, Giovanni	Panis angelicus
Palla, Hynek	Tance I (Hulán, Motovidlo, Dupák, Bavorák, Oves)
	Tance II (Cibulinka, Menuet, Kominíček, Vrták, Kaplan, Obkročák)
	Večerní
Paukner, Josef	Bratři, dále!
	Byli jsme a budem
	Což platno
	Duch
	Chaloupky
	Já v snách tě viděl
	Naše zlatá Praha
	Okénko
	Pohřební (2x)
	Pomlaska
	Přípitek
	Třináct humoristických sborů
	Tys jako nebe
	Ve mlýně
	Zpěv Slovanů
Pazdírka, B.	Praha má
	Slovo k vlasti
Pech, Jindřich	Hymna večerní
	Staročeský zpěv válečný
Picka, František	Kde domov můj (Škroup)
	Slavnostní sbor
Pihert, Josef Jan	Láska k vlasti
	U Sázavy
	Zastaveníčko

Piskáček, Rudolf	Směs z bechyňských a blatěckých písní
Pivoda, František	Bratři, rozveselme se! Honza
Pospíšil, Karel	Rozmarýnka Bludička Hvězdička Krásný můj kraj Mateřská řeč Mazurka: Nedám ti hubičku Naděje Polka: Opustila mne dívčina U muziky
Praus, Arnošt	Čechové, Čechové, nárůdku malý Chorál Čechů
Procházka, Josef	Kozácká
Procházka, Ludevít	Bože muoj, otče muoj! Dar z lásky Děvče, já ti udělám Hlahol Kovářská Myslivecká Naše probuzení Národní: Teče voda Pečlivá milá Pravý Čech Tři jezdcí Už Slovensko vstává Vlasti Zpěv Čechů Žalmy tatranského Slovana
de Rillé, Laurent	Před přístavem Přísaha lesa
Rozkošný, Josef Richard	Hanička

Rozkošný, Josef Richard	Večerní klekání
Rublič, Alois	Dva svatební dary
	Z moravských dědin
Rutte, Eugen Miroslav	Červená voda
	Ferdinand Březina
	Janek
	Kalendár a ne farár
	Kytičky
	Náš kostelník
	Vávra mládek
	Zamilovaná treska
	Ženění
Řehák, Hynek	Jen do skoku (polka)
	Pobídnutí k tanci (valčík)
Saska, Ferdinand	Bud' vůle Tvá
	Při sňatku
	Truchlozpěv
Sedláček, Jan	Marné výstrahy
Singenberger, Johann	Mše trojhlasá
Slavík, Karel	Hasme! (Pochod)
	Kde děva má?
	Ó vlasti má!
	Rekův sen
	Tam, kde věnčí modré hory
	Tam v dáli
Smetana, Bedřich	Odrodilec (dvojsbor)
	Rolnická
	Rozmysli si, Mařenko (upravil
	Novotný)
	Tři jezdci
	Věno
Sokol	Směs z českých písní
Soukup, Josef	Čechoslovan
Spilka, František (Friml)	Z písní Závěšových

Starý, Emilián	Pijácká
	Tři jabloňky
Stöckel, Antonín	Vspomin. Ant. Janežia
Straka, Josef	Pak vzpomínají
	Prstýnek
	Už přišel, matičko
Suchánek, Josef	Zastaveníčko (Slyš, pěvců sbor)
Suk, Josef	Nechte cizích, mluvte vlastní řečí
Šebor, Karel	Slavnostní kantáta
Šimeček	Kebidet Johannes
Škraup, Jan	Přání
	Staročeská
Škroup, František – Picka, F.	Kde domov můj?
	Zastaveníčko: Jak potok se valně vine
	Znáš-li ten hlas
Štorch	Zastaveníčko
Štrébl, Alois	Jan Amos
Topinka, Karel V.	Kantáta sylvestr.-novoroční
	Tři národní (dle Vašáka a Pivody)
	Vínek z národních písní
	Vzkaz lásky
	Žalm (k svěcení školy)
Tomášek, Václav Jan	Na vlast
Tomíček?	Heslo
Tovačovský, Arnošt Bohaboj	Dívčino pozdravení
	Husitská
	Na Krkonoších
	Orle, pestrý orle!
	Přijde jaro
	Ruské národní písně
	Růže
	Slovenské národní písně
	Srbské národní písně

Tovačovský, Arnošt Bohaboj	Svorný duch
	Válečná
	Vlasti
	Žene mrak se, žene
Tragy, Josef	Smíření
Vašák, Emanuel	Cesta z námluv
	Český lid
	Devatero ctností ženy
	Dívčina jako dobrá hodina
	Hlahol
	Honza
	Hubička
	Hymna národa českého
	Jen dál (valčík)
	Kačička
	Kalina
	Můj dom
	Na přírodu
	Odplata
	Odrodilec
	Píseň slovanského plavce
	Píseň Šalamounova
	Pochvala Vítova
	Posvícení
	Poutník
	Požár
	Přípitky
	Ptáče
	Quodlibet
	Růže tetínská
	Svět se točí
	Těžké orání
	Uprchlec
	Zpěv svobody

Vašák, Josef	Slovan
Veit, Václav Jindřich	Na Prahu
	Národní
	Pozdravení pěvcovo
	Svitání
Vendler, Bohumil	Byli jsme a budem
	Modlitba na Řípu
	Napij se!
Vogel, František	Cikáni (2x)
	Dům otcovský
	Hlasy z domova
	Kovářská
	Mohyla
	Vltavo!
	Zpěv jinochů (2x)
	Žofínský večírek
Vojáček, Hynek	Modlitba
	Teď mocný vane světem duch
Vorel, Josef	Důvěra v Hospodina
	Lovecká
	Na radost
	Proč nemohl dál?
Vránek, František	Chudý pacholíček
	Já ne, to ty!
	Jel sedlák vorati
	Můj zlatej Honza
	Strejček Mimra
	To je švanda
	Zdálo se mi
Vsacan, R. F.	Kukačka kuká
Vymetal, Alois Ladislav	Jest večer
	Přípitek
	Sklenky vzhůru!
	Ticho

Winter, Peter	Adě je slávká domovina? Čechové Mazurka
Witt, František	Mše čtyřhlasá
Zajc, Ivan	U boj!
Zavrtal	Náš zpěv
Zöllner, Carl	Jídelní lístek Reformátoři
Zvonař, Josef Leopold	Flašinetlář Hymna národa českého Legenda o sv. Ludmile Na přírodu Píseň sv. Vojtěcha Pocestný Ptáče Quodlibet z národních písní Ruská píseň Slavnostní sbor Staročeský chorál Šumí Labe Večerní staročeská Vítězná píseň vojů Zábojových Vzájemná Žárlivý basař
Zuna, Milan	Což divné ony perly jsou
Želeński, Władysław	Naše Hana Sbor střelců
Neznámí skladatelé	Animas (Duše čistá) Babička (valčík) České děvy (polka) Čeští muzikanti Opuštěný (Já žalem se soužím) Společná (Zpěv a naše radovánky) Ty's v mysli mé

Neznámí skladatelé

U večer

Valčík: Mám milenku

Vavroušek

Vy malí drobní ptáčkové

Zastaveníčko (Nech snu růžového)

Ztracené srdce

Žal: Tebe v jitřních hodinách

ŽENSKÉ SBORY

Bauer-Martinkovský, František

Sbory ze Smetanových oper

Bendl, Karel

Dívky předoucí

Dobrou noc!

Jeptiška

Loučení

Pomsta vil

Ptáče

Rusalky na zvědách

V přírodě I. a II.

Zpěv vil nad vodami

Zrušená láska

Douša, Karel

Dvě písničky

Drahlovský, Josef Čapka

Moravské trojzpěvy

Dvořák, Antonín

Moravské dvojzpěvy

Život vojenský

Emingrová, Kateřina

Jediný

Kovářovic Andula

Obrázek milého

Pozdrav jarní

Fibich, Zdeněk

Osm dvojzpěvů

Hoffmann, Tomáš

Pohřební: Spi v pokoji!

Při sňatku (Srdcí dvě se na vždy)

Chvála, Eman

Tři písničky

Jindřich, Jindřich

Tré sborův

Jiránek, Alois

Mráček

Jiránek, Alois	Ukolébavka
Jílek, František	Jaro
Klička, Josef	Bodlák
	Dobrou noc!
	Komár
	Měsíčku, tys tak osamělý
	Výmluva
Knittl, Karel	Česká svatba
Kovařovic, Karel	Královničky
Křížkovský, Pavel	Odpadlý od srdce
Laub, Váša	Bývalost
	Dar míněný
	Domluva
	Národní písně slovanské
	Příkaz a láska
	Volení
Macan, Karel Emanuel	Dudáček
	Krejčí
	Vdovec
Mahler, Robert	Máje
Malát, Jan	Dvojzpěvy
	Chytrá dívčina
	Našim ženám
	Pan fořt
	Ty hvězdičko malá
	Zpěvy lidu českého I, II
Mašek	Truchlozpěv: Zavanul anděl
Matějů, Bohumil P.	Mše dvojhlasé
Mendelssohn-Bartholdy, Felix	Dvojzpěv
Mysliveček, Josef (upr. Vendler)	Tři notturna
Nešvera, Josef	Zpěvem k tanci
Neumann, František	Moje milá
	Na přástkách
	Opatření

Neumann, František

Novák, Vítězslav

Paukner, Josef

Roráty

Za svitání

Primula versi

Velebná noc

A dal-li Pán Bůh

Babí léto

České národní

Dobré předsevzetí

Dobrou noc!

Chaloupky

Chci ti jarem býti

Jabloňka

Jarní noc

Kde domov můj?

Když jsme se loučili

Krejčí

Má láska

Nehněvej se!

Odpověď

Pantáta ze mlýna

Pán panáček

Písně české

Pohřební

Po sňatku (2x)

Přemítání

Při sňatku (2x)

Ruské národní písně

Sen

Slovenské národní písně

Ta rosa lásky žhavá

Touha

Vdovec

V háječku

V růžích sen

Paukner, Josef	Vylítlo sluníčko
	Výpověď
	Vzdechy nevěsty
Pivoda, František	Panenko, s Bohem
	Večerní píseň
Procházka, Josef	Čtyři dvojzpěvy
Procházka, Ludevít	Valašská nevěsta
Rutte, Eugen Miroslav	Babí léto
	Dudáček
	Jarní déšť
	Vojáci
Říhovský, Vojtěch	Dva dvojzpěvy
	Nad Luženci jaloveček
	Pět sborů
Smetana, Bedřich	Má hvězda
	Přiletěly vlaštovičky
	Ukolébavka
	Západ slunce
Schumann, Robert	Bůh v přírodě
	Tamburadzika
	Vojínova nevěsta
Souček, Jindřich	Cikánova píšťalka
Štrébl, Alois	Na stupních tu při oltáři
	Nic jsi mi nevykázala
	Pán velký jest
	Proč vás to, matičko...
	Stesk
	Šotek
	Věku půl již v oddanosti
	Žabky
Tregler, Edvard	Jarní déšť
	Len
	Máje
	Pověz mi, můj milý!

Vendler, Bohumil

Celoroční výživa

Hle, na sta písní z lesů letí

Jen jedinkrát!

Kytice z moravských národních

písní

Maliny

Nehněvej se!

Oči tvoje

Přeháňky

Starost o milého

Tři notturna (Myslivoček)

Ukolébavka

V růžích sen

Vše ve světě teď usnulo

Vyběravá

Vogner, František

Zavedený ovčák

Vymetal, Alois

Nechod' k nám!

Předoucí nevěsta

Skrýval se měsíček

Weiss, Karel

Čekala jsem, nespala jsem

Lamentací mám na srdci

Napadly písně v duši mou

Umlklo stromů šumění

SMÍŠENÉ SBORY

Abt, František

Zastaveníčko (upr. K. V. Topinka)

Anger, Moric

Divadelní lístek Prodané nevěsty

d'Arma-Dietz, Leon

Piešnarz

Bartoníček, Edvard

Na vršíčku kaple

Směs ze slovenských písní

Bazin, František (upr. Bendl)

Křižáci na moři

Návrat plavců

von Beethoven, Ludwig

Modlitba pod hvězdami

Bendl, Karel

Anička

Bendl, Karel

Barcarola

Horalova modlitba

Komíníček

Milenko drahá, dobrou noc!

Nad hrobem

Na nebi na sta hvězdiček

Obžínky

Olenka

Písňe jihoslovanské

Písňe lužické, polské a slezské

Písňe slovenské, moravské a české

Písňe velko-, malo- a běloruské

Přilítlo jaro

Sbor Černohorců

Skočná

Švanda dudák

Tak temnomodrá nebes bář

Tichému geniovi

Touha

Trebarz já by Valach jen

Ty malé milé pomněnky

V čornym lese

V tak mnohém srdci mrtvo jest

Z českého lidu (8 sousedských)

Zlatá hodinka

Zpěv slavnostní: Vše, co nitro

Živý obrázek

Bergmann, Josef Adolf

Toman a lesní panna

Cainer, Josef

Timete Dominum

Dvořák, Antonín

Duchu hudby s nadoblačným sidel

Hymna českého rolnictva

Hymnus (z Dědiců Bílé Hory)

Již jedenáctá odbila

Místo klekání

Dvořák, Antonín	Napadly písně Nepovím Opuštěný Ukolébavka Večerní les
Fibich, Zdeněk	Jarní romance Missa brevis Zdání
Fidler, Bohuš	Po sňatku Před sňatkem
Foerster, Antonín	Ah, ni li zemljica krasna Domovina Kitice slovenskih narod. pesnij Naše gore Venec Vodnikovih pesnij
Foerster, Josef Bohuslav	Jaro se blíží Rodné brázdy v šíř i dál Se skřivánkem vstávám Směs národních písní
Foerster, Josef st. (Haydn)	Rakouská národní hymna
Glinka, Michail Ivanovič	Romance Vyznání
Godfrey	Valčík
Hampejs, Karel	Čeští muzikanti Čím, srdce, čím jsi zhřešilo? Forman Tvé oko krásné jezero
Havlasa, Quido	První poupě
Hlaváč, Vojtěch	Anděl
Hlinka, Ludvík	Dovozná
Hnilička, Alois	Zlatá babička
Horák, Václav Emanuel	Přání
Hrazdira, Cyril Metoděj	Hubička Víněk z písní slezských

Hrazdira, Cyril Metoděj	Z luhů moravských
Christov, Dobri	Kytice z bulharských písní
Ipavec, Benjamin	Zvončki ubrani
Javůrek, Antonín	Na Moravu
Jindřich, Jindřich	Česká písnička
	Jarní píseň
Jelen, Alois	Ó Maria, máti drahá
Jeřábek, Josef	Ballada česká
Jiránek, Alois	Král písně
Kaufmann, Emil	Heslo pěvecké
Klička, Josef	Ballada o české hudbě
	České písní
Knittel, Karel	Hymna jubilejní
Kreutzer, Conradin	Nedělní jitro
Kuba, Ludvík	Dešť se leje
	Dělej kytku, milá!
	Kdo to libě v dáli pěje?
	Když jsem přišel k ní
	Slyšela jsem ptáčka pět
	Trojlístek
	V onom černém lese
	Vždyť jsem ti pravil mnohokrát (2x)
	Zapějme vesele
Kuřil, František	Ecce sacerdos!
	Slavnostní kantáta
Lisický, Alois	Milý v cizině
	Pozvání
Lisst, František	Qui Mariam absolvisti
Luňáček, Josef	Bodaj by vás, vy mládenci
	Na nebi měsíc s hvězdami
Mach, František Jiří	Slyš, králi náš!
Malát, Jan	Bělohradské zvony
	Slavnostní sbor
	Zpěvy lidu českého I.

Mahler, Robert	Petronila
	U splavu
Mendelssohn-Bartholdy, Felix	Lovecká
	Předtucha
Nápravník, Eduard	Rodnému kraji
Nejedlý, Roman	Tam v dáli
Nešvera, Josef	Ave Maria!
	Po svých otců staré notě
Neumann, František	Jarní noc
	Není to sen
Novák, Vítězslav	Zakletá dcera
Novotný, Josef	Lípy
	V háji
Omáčka, Josef	Přípitky
Palla, Hynek	Oslava geniů
Palladi – Bendel	Mandolinata
Pařha, Jan	Te Deum laudamus
Paukner, Josef	A dal-li Pán Bůh
	A kdyby vše potěšení
	Anděl strážce
	Božská slza
	Co v srdci klíčí krásného
	Čert na cestách
	Divoucí div to
	Finale z 1. jednání (opera Poklad)
	Finale z 2. jednání (opera Poklad)
	Holubička
	Hosti
	Chorál český
	Jesu dulcedo!
	Kde domov můj?
	Kukačka
	Milujícího přání
	Na nebi plno hvězdiček

Paukner, Josef

Na zem se snesla rosička

Náš zpěv

Píseň jarní

Píseň z opery Poklad

Pohřební (2x)

Po kázání

Pole

Po sňatku

Posvícení

Při sňatku

Slavnostní sbor

Sluníčko boží

Slzičky

Stáza čarodějnice

Svaté listí

Ševcova Kačena

Ten boží svět tak daleký

Včelky

Vlasti má!

Zlatá Praha

Z opery „Poklad“

Písecký, Josef

Malé srdce

Pivoda, František

Dar nejněžnější

Lásky spor a smír

Pospíšil, Karel

U muziky

Procházka, Ludevít

Nitra

Při luni

Světla víc!

Tajná láska

Průcha, Adolf

Dívčin bol

Kytičky

Missa angelica

Řekněte vy mi, větrové

Rozkošný, Josef Richard

Večerní písně

Rublič, Alois	Děvčata, děvčata!
Rutte, Eugen Miroslav	Matičce
	Máj
	Večerní píseň
Schumann, Robert	Talisman
	Večernice
Skuherský, František Zdeněk	Mše
Slavík, Karel	Má otčina
	Rekúv sen
Smetana, Bedřich	Česká píseň
	Ukolébavka
Souček, Jindřich	Kovářovic Andula
Soukup, Josef	Ó vlasti má!
Strébl, Alois	Ave Maria!
	Honem, děvy, čilé děvy
	Hubička
	Jen do skoku!
	Ku sňatku: Věrní Bohu, věrní sobě
	Poslové
	Po sňatku: Ó zavzni prosbo vroucí
	Růže a polibení
	Valčík: Do kola, do kola
Sychra, Josef Cyrill	Láska
	Modlitba za vlast
	Z svých písní trůn ti udělám
Šístek, Vojtěch	Čtverylka z národních písní
	Osmý listopad
Topinka, Karel V.	Noční scéna
	Odpověď
	Pro hubinku
	V jeseni
	Zastaveníčko (dle Abta)
Varlenov (Bendl)	Krásný sarafán
Vašák, Emanuel (Bendl)	Kalina

Vendler, Bohumil

Byla tichá jarní noc

Hrajte dál!

Chorý Jeník

Jen jednou

Kolada

Kytice písní Troubských

Odejdi do polí!

Pod starým praporem

Trní

Třetí kytice z moravských nár. písní

Tvé

Utrhnu ti růži

Vymetal, Alois Ladislav

Hvězdičky

Na nebi plno hvězdiček

Tak mnoho věcí ve světě

Weiss, Karel

Až přejde den

Dovtipný milý

Loučení

Nehněvej se!

Neveta

Poutník

Starý zahradníček

Tajná láska

Točení

Ty naše hodiny

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Mgr. Bc. Barbora Scholzová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Ladislav Pulchert, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Zpěvácký a hudební spolek Hlahol v Poděbradech
Název v angličtině:	Hlahol Singers Society in Poděbrady
Anotace práce:	Magisterská diplomová práce představuje Zpěvácký a hudební spolek Hlahol v Poděbradech v průběhu jeho téměř stoleté historie. Zaměřuje se především na důležité okamžiky v obecně-historických souvislostech, které vytvořily a ovlivnily současný obraz poděbradského Hlaholu.
Klíčová slova:	Hlahol, pěvecký spolek, Poděbrady, hudba
Anotace v angličtině:	The diploma thesis presents Hlahol Singers Society in Poděbrady during its nearly century long history. It focuses primarily on important moments in the general historical context that created and influenced current image of Hlahol in Poděbrady.
Klíčová slova v angličtině:	Hlahol, singers society, Poděbrady, music
Přílohy vázané v práci:	34 stran (obrázkové, textové)
Rozsah práce:	92 stran (z toho 34 stran příloh)
Jazyk práce:	český